

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

**Porovnání vývoje ekonomických vybraných makroekonomických agregátů
v České a Slovenské republice**

Čermák Filip

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Filip Čermák

Ekonomika a management

Název práce

Porovnání vývoje ekonomických vybraných makroekonomických agregátů v České a Slovenské republicy

Název anglicky

Comparing chosen macroeconomic aggregates in the the Czech Republic and the Slovak Republic

Cíle práce

Cíl práce: Cílem této BP je analyzovat a porovnat vývoj vybraných makroekonomických agregátů v ČR a SR od rozpadu ČSFR v roce 1993 do současnosti. Práce se zaměří na vybrané makroekonomické ekonomické ukazatele jako je HDP, Inflace, nezaměstnanost a obchodní bilance. Dále bude zkoumat faktory, které ovlivnily vývoj obou zemí. Cílem tedy bude poskytnout komplexní a srovnávací pohled na ekonomický růst, výzvy a příležitosti, které obě země zažily od svého vzniku.

Metodika

1. Analýza historických dat – analýza vývinu HDP, Inflace, nezaměstnanosti a platební bilance
2. Srovnávací analýza – zde se porovnájí zanalyzovaná data z prvního bodu. Zvýrazní podobnosti a rozdíly
3. Analýza faktorů ovlivňujících ekonomický vývoj – zkoumání klíčových faktorů pro ovlivnění ekonomických situací, např. politické rozhodnutí
4. Použití statistických nástrojů – kvantitativní analýza

Doporučený rozsah práce

40-50 stran

Klíčová slova

: Česká Republika, Slovenská republika, HDP, Inflace, Nezaměstnanost, Platební bilance, Politické faktory, Makroekonomie, ekonomické reformy, průmyslový sektor, finanční sektor, sociální politika, srovnávací studie

Doporučené zdroje informací

Červenka, Jan. 2003. „Vývoj ekonomiky a životní úrovně.“ Pp. 110-131 in Tuček, Milan a kol. Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí. Praha: Sociologické nakladatelství SLON. 429 s. ISBN 80-86429-22-9

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie : středně pokročilý kurz : sbírka řešených otázek a příkladů*. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-723-1.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.

Politická ekonomie. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE, ; EKONOMICKÝ ÚSTAV (ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD). Praha: ISSN 0032-3233.

Série Hospodársky vývoj Slovenska, Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied, 2022 , ISBN 9788071443278

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Leopold Tanner, MBA

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 18. 10. 2023

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Porovnání vývoje ekonomických vybraných makroekonomických agregátů v České a Slovenské republice " jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 03. 2024

Poděkování

Rád(a) bych touto cestou poděkoval(a) panu Ing. Leopoldovi Tannerovi, MSc., MBA za jeho čas, který si pro mě našel mimo konzultační hodiny, jeho přívětivost a velmi milý přístup, který ke mně měl.

Porovnání vývoje ekonomických vybraných makroekonomických agregátů v České a Slovenské republice.

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je porovnání vývoje České a Slovenské republiky pomocí vybraných základních makroekonomických agregátů od roku 1993 do roku 2022. Zároveň další částí tohoto tématu je ukázání vlivu globálních vlivů, ekonomických reforem, průmyslového a finančního sektoru na ekonomický stav těchto zemí v podobě změny vývoje makroekonomického agregátu. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se definují základní makroekonomické agregáty, jako je HDP, inflace, platební bilance a nezaměstnanost. Praktická část je rozdělena na dvě menší části, kde první část je přiblížení různých externích i interních situací, které měli případný vliv na zhoršení či zlepšení ekonomického stavu České nebo Slovenské republiky. V druhé části praktické části jsou grafy makroekonomických agregátů sloužící ke komparaci mezi státy a zároveň ukázání působení vlivů externích nebo interních situací.

Klíčová slova: Česká republika, Slovenská republika, HDP, inflace, nezaměstnanost, Platební bilance, Politické faktory, Makroekonomie, ekonomické reformy, průmyslový sektor, finanční sektor, sociální politika, srovnávací studie

Comparison of the development of selected macroeconomic aggregates in the Czech Republic and Slovakia.

Abstract

The theme of the bachelors thesis is the comparison of the development of Czech and Slovak Republics using selected fundamental macroeconomic aggregates from 1993 to 2022. Concurrently, another part of this topic is to show the influence of global factors, economic reforms, industrial and financial sectors on the economic condition of these countries in the form of changes in the development of the macroeconomic aggregate. The work is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part defines the basic macroeconomic aggregates, such as GDP, inflation, balance of payments and unemployment. The practical part is divided into two smaller sections, where the first part is an approximation of various external and internal practical part. The theoretical part defines the basic macroeconomic situations that may have had an influence on the worsening or improvement of the economic condition of the Czech and Slovak republics. In the second part of the practical section, there are graphs of macroeconomic aggregates serving for comparison between the countries and simultaneously showing the influence of external or internal situations.

Keywords: Czech Republic, Slovak Republic, GDP, Inflation, Unemployment, Balance of payments, Political factors, Macroeconomics, Economic reforms, Industrial sector, Financial sector, Social policy, Comparative study

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Vztahy mezi makroekonomickými agregáty	13
3.2 HDP (Hrubý domácí produkt).....	14
3.2.1 Nominální x reálný HDP	14
3.2.2 Výpočet HDP	15
3.3 Inflace.....	16
3.3.1 Míra inflace.....	16
3.3.2 Cenové indexy	16
3.3.3 Druhy inflace	18
3.4 Nezaměstnanost.....	19
3.4.1 Podíl a míra nezaměstnanosti	19
3.4.2 Formy nezaměstnanosti	20
3.4.3 Přirozená míra nezaměstnanosti	20
3.4.4 Dopady nezaměstnanosti	21
3.5 Platební bilance	21
3.5.1 Běžný účet.....	22
3.5.2 Kapitálový účet	22
3.5.3 Finanční účet.....	22
3.5.4 Čisté chyby a opomenutí.....	23
3.5.5 Investiční pozice země.....	23
3.6 Mezinárodní obchod.....	24
3.6.1 Mezinárodní obchod se zbožím	24
3.6.2 Mezinárodní obchod se službami	25
3.6.3 Čistý export.....	25
4 Vlastní práce	26
4.1 Analýza faktorů ovlivňujících ekonomický rozvoj.....	26
4.1.1 Politické reformy	26
4.1.2 Globální ekonomické podmínky.....	26
4.1.3 Globální trendy	27
4.1.4 Specifické události pro ČR a SR.....	28
4.2 Analýza makroekonomických ukazatelů	28
4.2.1 HDP	29

4.2.1.1	HDP ČR.....	29
4.2.1.2	HDP SR	30
4.2.1.3	Komparace HDP.....	32
4.2.2	Inflace.....	34
4.2.2.1	Míra inflace ČR	34
4.2.2.2	Míra inflace SR.....	35
4.2.2.3	Komparace vývinu míry inflací	36
4.2.3	Platební bilance	38
4.2.3.1	Platební bilance ČR	38
4.2.3.2	Platební bilance SR.....	38
4.2.3.3	Komparace platebních bilancí	39
4.2.4	Export a import	40
4.2.4.1	Export a import ČR.....	40
4.2.4.2	Export a import SR	40
4.2.4.3	Komparace čistých exportů	41
4.2.5	Míra nezaměstnanosti	42
4.2.5.1	Míra nezaměstnanosti ČR.....	42
4.2.5.2	Míra nezaměstnanosti SR	42
4.2.5.3	Komparace mír nezaměstnaností	43
4.2.6	Magický čtyřúhelník	44
4.2.6.1	Magické čtyřúhelníky pro rok 1993	44
5	Závěr.....	46
6	Seznam použitých zdrojů.....	47
7	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	51
7.1	Seznam obrázků	51
7.2	Seznam tabulek.....	51
7.3	Seznam grafů.....	51
7.4	Seznam použitých zkratk.....	52
Přílohy	Chyba! Záložka není definována.	

1 Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje komparativní analýze vývoje ekonomických ukazatelů České a Slovenské republiky od roku 1993, kdy tyto dvě země vznikly po rozpadu Československa, až do roku 2022. Země byly vybrány kvůli jejich významné historické a ekonomické propojenosti a cílem práce je nejenom analyzovat a porovnat vybrané makroekonomické ukazatele, jako jsou HDP, inflace, nezaměstnanost a platební bilance, ale také zkoumat, jak na jejich ekonomický vývoj působily vnější a vnitřní faktory. Zvláštní pozornost je věnována vlivu globálních ekonomických událostí a politických reform na ekonomické prostředí obou zemí. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, přičemž v teoretické části jsou definovány základní pojmy a ukazatele, zatímco praktická část obsahuje analýzu dat a jejich interpretaci.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této BP je analyzovat a porovnat vývoj vybraných makroekonomických agregátů v ČR a SR od rozpadu ČSSR v roce 1993 do roku 2022. Práce se zaměří na vybrané makroekonomické ukazatele jako je HDP, inflace, nezaměstnanost a platební bilance. Dále bude zkoumat faktory, které ovlivnily vývoj obou zemí. Cílem tedy bude poskytnout komplexní a srovnávací pohled na ekonomický růst, výzvy a příležitosti, které obě země zažily od svého vzniku.

2.2 Metodika

BP je rozdělena na dvě části, část praktickou a část teoretickou. Teorie praktická obsahuje různé definice vybraných makroekonomických ukazatelů jako DPH nebo míra inflace. Tyto definice byly vypracovány pomocí odborné literatury, kde se autoři zabývají makroekonomickou teorií a financemi. V této části jsou použity i internetové zdroje hlavně kvůli českému statistickému úřadu a České národní bance. V praktické části, která je rozdělena na dvě menší části, je v první části popsána různé situace, které měly vliv na Česko a Slovensko během měřeného období. Druhá část je část komparace makroekonomických agregátů. Komparace probíhá způsobem vytvoření grafů na základě dat z internetových odkazů a tyto grafy jsou okomentovány.

3 Teoretická východiska

3.1 Vztahy mezi makroekonomickými agregáty

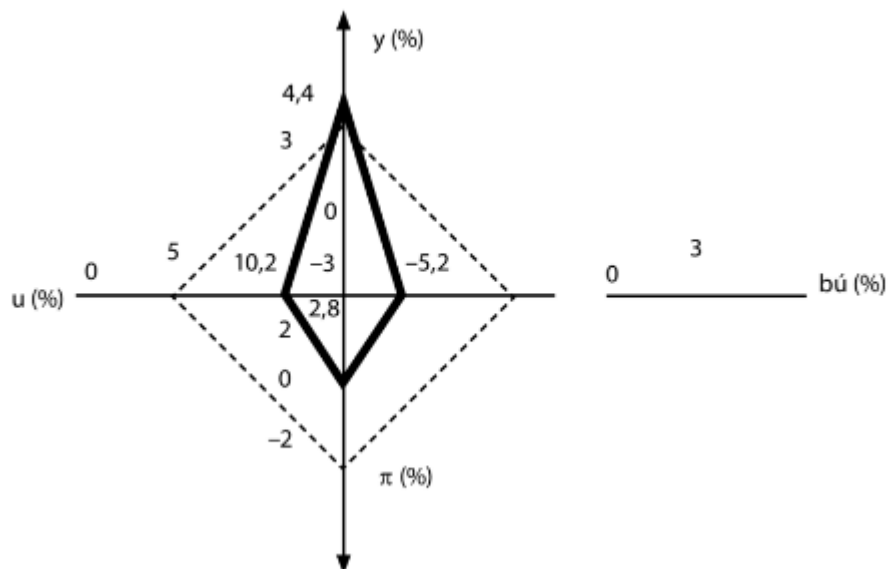
Pro lepší pochopení analýzy je velmi důležité vysvětlit, co je to makroekonomie a co jsou to makroekonomické agregáty (případně agregované veličiny). Makroekonomie se zabývá zkoumáním vývoje ekonomiky jako celku pomocí makroekonomických agregátů. Dále zkoumá aspekty, které určují úroveň těchto makroekonomických agregátů a zároveň zkoumá jejich vztahy při vývoji těchto veličin (Máče, Rousek, 2013).

Makroekonomickými agregáty se rozumí jako souhrnným národohospodářským veličinám, které se používají od počátku 30. let minulého století pro měření hospodářské činnosti jednotlivých zemí. Rozdělují se na stavové a tokové veličiny. Stavové veličiny měří pro daný časový okamžik ekonomickou veličinu jako je množství peněz v oběhu nebo počet pracovních sil v ekonomice, anebo např. objem úspor. Tokové veličiny jsou veličiny, které se vyjadřují změnu dané veličiny (pro příklad investice nebo důchodu) během jednotky času, například rok, Je dobré zde podotknout, že jsou měřené za časové období (Jurečka a kol., 2023).

Makroekonomické agregáty, které budou použity v analýze jsou HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti a platební bilance. Tyto veličiny jsou veličiny tokové, protože se týkají změn v čase. HDP zachycuje, kolik se v konkrétní ekonomice vyrobí finálních statků a je vyjádřen jako meziroční tempo růstu. Míra inflace vysvětluje, jak se za daný rok změnila průměrná cenová hladina v ekonomice. Míra nezaměstnanosti vyjadřuje, kolik % lidí z ekonomicky aktivního obyvatelstva je nezaměstnaných. Obchodní bilance je rozdíl mezi vývozem a dovozem (Pavelka, 2006).

Dosažení ideálních cílů u výše zmíněných veličin (ekonomický růst, nízká nezaměstnanost, nízká a stabilní inflace, vnější rovnováha) je někdy velmi obtížné dosáhnout současně. Je normální, že dosažení jednoho ideálního cíle bude znamenat ztrátu jiného ideálního cíle. Pro tento důvod je zde tzv. magický čtyřúhelník hospodářsko-politických cílů. Magický čtyřúhelník je jednoduché a přehledné grafické zobrazení těchto základních cílů. Je nutné si uvědomit, že nejde o důležitý nástroj nebo graf makroekonomické analýzy, ale jde hlavně o názornou pomůcku při výkladu této látky (Žák, 2020).

Obrázek 1 – magický čtyřúhelník

Zdroj: Žák, 2020

Vrcholy tohoto čtyřúhelníku jsou tvořeny výše uvedenými veličinami neboli:

- Meziročním tempem růstu reálného produktu = y (%)
- Průměrnou roční mírou nezaměstnanosti = u (%)
- průměrnou roční mírou inflace = π (%)
- podílem salda běžného účtu PB na nominálním produktu = $bú$ (%) (Žák, 2020).

3.2 HDP (Hrubý domácí produkt)

HDP je z klíčových ukazatelů v ekonomice, který slouží pro vyobrazení výkonnosti ekonomiky a hospodářskou vyspělost dané země. Udává se v peněžních jednotkách (např. českých korunách nebo amerických dolarech) a ukazuje objem celkové produkce vytvořené v určitém období, nejvíce běžným vyobrazeným obdobím je jeden rok. Do této celkové produkce patří vše, co se v konkretizovaném státě vyprodukovalo během doby sledování. Neboli jde hlavně o zboží a služby. Při určování HDP nezáleží na tom, jestli šlo o producenty domácí nebo zahraniční. Údaje o hrubém domácím produktu v Česku přináší pravidelně Český statistický úřad. Meziroční vyobrazení růstu či poklesu DPH je vyjádřeno v procentech (csas.cz).

3.2.1 Nominální x reálný HDP

HDP je hodnota produkce ekonomiky, která je součinem všech jednotlivých produktů a jejich cen. Jenže ceny se mění. Lze vidět situaci, kde HDP roste ale množství produkce se nemění nebo dokonce i klesá. Pro rozlišení růstu množství produkce jednotlivých produktů od růstu jejich cen, je využíváno rozlišení mezi nominálním a reálným HDP (Jurečka a kol., 2023).

Pro přesné určení hodnot vyrobené produkce je nutné, aby všechny vyrobené statky a poskytnuté služby byly zahrnuty do produkce v daném období jen jednou. Z tohoto důvodu

je tedy nutné rozlišovat meziproduct a finální produkt, který je ke konečné spotřebě a již není v dalším vstupu do dalšího procesu výroby. Respektive meziproducty jsou statky, které v daném období byly vyprodukovány a zároveň v tom stejném období spotřebovány do výroby. Jedná se především o energie, polotovary a materiály (Brčák a kol., 2014).

Nominální HDP – počítá se v běžných cenách. Respektive v cenách, které jsou aktuální v období, za které se HDP počítá. Je nutno vzít v potaz, že ceny mění každý rok, většinou rostou. Respektive pokud ceny meziročně vyrostou o 10 %, tak i HDP vyrostou o 10% v případě, že se množství vyprodukovaných statků a služeb nezmění (Jurečka a kol., 2023).

Reálný HDP – počítá se ve stálých cenách. To jsou ceny takové, které jsou očištěny od změn. Stálým cenám se rozumí jako cenám, které jsou stanoveny za konkrétní období, to se nazývá výchozím obdobím. Poté se počítají hodnoty HDP z jiných let a počítají se v cenách z určeného konkrétního období (Jurečka a kol., 2023).

3.2.2 Výpočet HDP

HDP může být spočítáno 3 způsoby:

- Produkční metodou
- Výdajovou metodou
- Důchodovou metodou (Brčák a kol., 2014)

Produkční (výrobní) metoda

Výrobní metoda HDP se počítá jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů, případně odvětví a čistých daní na produkty (které nejsou rozvrženy do sektorů a odvětví). Jedná se také o vyrovnávací položku účtu výroby za národní hospodářství celkem, kde se na straně zdrojů zachycuje produkce a na straně užití je mezipotřeba. První část výpočtu HDP touto metodou je rozdílem mezi produkcí a mezipotřebou. Kvůli tomu, že se produkce v základních cenách a užití se oceňuje v kupních cenách, je strana zdrojů za národní hospodářství celkem doplněna ještě o daně snížené o dotace na výrobky (apl.czso.cz, 2024).

$$HDP = \text{produkce} - \text{mezipotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace na produkty}$$

Výdajová metoda

Výdajovou metoda HDP se počítá součtem konečného užití výrobků a služeb rezidentskými jednotkami (skutečná konečná spotřeba a tvorba hrubého kapitálu) a rozdílu mezi vývozem a dovozem výrobků a služeb. Skutečná konečná spotřeba je odvozena prostřednictvím naturálních sociálních transferů od výdajů na konečnou spotřebu domácností, vládních institucí a neziskových institucí, které slouží domácnostem. Tvorba hrubého kapitálu se člení na tvorbu hrubého fixního kapitálu, změnu zásob a na čisté pořízení činností (apl.czso.cz, 2024).

$$HDP = \text{výdaje na konečnou spotřebu} + \text{tvorba hrubého kapitálu} + \text{vývoz výrobků a služeb} - \text{dovoz výrobků a služeb}$$

Důchodová metoda

Důchodovou metoda HDP počítá součtem prvotních důchodů za národní hospodářství celkem: náhrad zaměstnancům, daní z výroby a z dovozu snížených o dotace a hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu (resp. čistého provozního přebytku a smíšeného důvodu a spotřeby fixního kapitálu) (apl.czso.cz, 2024).

$$HDP = \text{Náhrady zaměstnancům} + \text{daně z výroby a z dovozu} - \text{dotace} + \text{čistý provozní přebytek} + \text{čistý smíšený důchod} + \text{spotřeba fixního kapitálu}$$

3.3 Inflace

Inflace je růst všeobecné cenové hladiny. Je měřena pomocí cenových indexů, přitom se může projevat zjevným (otevřeným) růstem cenové hladiny. Dále může dojít ke skryté inflaci (problém výběru statků zahrnutých např. do spotřebního koše, případně cenové regulace statků, důchodové politiky), která se pak projevuje jinou formou. Takovou formou jako např. růst vynucených úspor, stínová ekonomika (problém centrálně plánovaných ekonomik). Míra inflace se da spočítat pomocí tempa růstu cenové hladiny (Žák, 2020).

Jedná se o projev ekonomické nerovnováhy, kde vnějším znakem je růst cenové hladiny. Dochází, ke zdražování neboli k růstu cenové hladiny. Dále inflace vyvolává znehodnocení peněz a s tím souvisí i tvorba negativní úrokové míry (Brčák a kol., 2014).

Dle ekonomické situace se inflace dále rozlišuje na:

Stagflaci – stagnace ekonomiky, reálný produkt se nemění ale roste cenová hladina

Slumpflaci – pokles ekonomiky neboli poklesu reálného produktu, ale růst cenové hladiny

Deflaci – dochází k poklesu cenové hladiny, které vede v navýšení kupní síly peněz

Dezinflaci – sníží se míra inflace neboli dochází k tzv. zrychlování inflace (Jurečka a kol., 2023).

3.3.1 Míra inflace

Základní vzorec pro výpočet míry inflace:

$$\text{Míra inflace} = (P_t - P_{t-1}/P_{t-1}) * 100 (v \%)$$

Kde P_t představuje cenovou hladinu v čase (roce) t vyjádřenou pomocí některého z cenových indexů (např. CPI) a P_{t-1} cenovou hladinu v předchozím období (roce) (Žák, 2020)

3.3.2 Cenové indexy

Cenový index je takový index, který porovnává cenu komodity ve dvou nebo více za sebou následujících časových obdobích nebo ve dvou či více oblastech (prostorové hledisko). V ekonomice celé země se jedná o koeficient změny cenové hladiny všech statků

a služeb. Počítá se jako vážený index v různých variantách, hlavně jako index cen výrobců, index spotřebitelských cen, nebo deflátor HDP (Partners.cz, 2024)

CPI – index spotřebitelských cen (consumer price index)

Tento index vyjadřuje úroveň cenové hladiny za určité časové období (např. měsíc nebo rok) a vychází z tržních cen, kde spotřebitelé platí běžným způsobem. Jelikož inflace je růst cenové hladiny mezi těmito časovými obdobími, je nutné porovnat CPI za dvě různá časové období (Soukup a spol., 2022)

Spotřební koš

Spotřební koš je určitý soubor výrobků a služby, které mají představovat nejvíc běžnou spotřebu domácností. Náklady na nákup zvoleného spotřebního koše v běžném roce jsou srovnány s náklady stejného koše ve výchozím roce. Spotřební koše se používají pro spočítání CPI (Jurečka a kol., 2023).

$$CPI = \frac{\text{hodnota spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{hodnota spotřebního koše v cenách základního období}} * 100$$

Problém je stanovit strukturu spotřebního koše, proto je výběr výrobků a služeb do spotřebního koše v ČR prováděn pomocí struktury výdajů domácností. V ČR spotřební koš obsahuje zhruba 800 položek. Váhy jednotlivých statků jsou stanoveny podle struktury výdajů domácností a mění se každé dva roky (Jurečka a kol., 2023).

Tabulka 1 – Složení spotřebního koše ČR

ECOICOP	NAZEV	VÁHA v ‰
E00	ÚHRN	1000,0
E01	POTRAVINY A NEALKOHOLICKÉ NÁPOJE	177,4
E02	ALKOHOLICKÉ NÁPOJE, TABÁK	84,6
E03	ODÍVÁNÍ A OBUV	43,9
E04	BYDLENÍ, VODA, ENERGIE, PALIVA	258,4
E05	BYTOVÉ VYBAVENÍ, ZAŘÍZENÍ DOMÁCNOSTI; OPRAVY	58,0
E06	ZDRAVÍ	27,9
E07	DOPRAVA	105,6
E08	POŠTY A TELEKOMUNIKACE	29,4
E09	REKREACE A KULTURA	78,2
E10	VZDĚLÁVÁNÍ	6,2
E11	STRAVOVÁNÍ A UBYTOVÁNÍ	64,8
E12	OSTATNÍ ZBOŽÍ A SLUŽBY	65,5

Zdroj: Czso.cz, 2024

ECOICOP – Evropská kvalifikace individuální spotřeby podle účele (czso.cz, 2024)

PPI – Index cen výrobců (producer price index)

Počítá se stejným způsobem jako index spotřebitelských cen, ale je tu změna, že má jinou strukturu koše. Měří rozdíly v cenové hladině u jednotlivých odvětví výrobců. Pro příklad: v ČR se používá index cen průmyslových výrobců, index cen zemědělských výrobců, index cen stavebních prací a stavebních objektů, index cen tržních služeb v produkční sféře. Struktura koše obsahuje statky typicky užívané v daném oboru (Černohorský, Teplý, 2011).

Deflátor HDP

Jedná se o cenový index, který zachycuje vývoj inflace v konkrétní ekonomice nejvíc komplexním způsobem, je deflátor HDP. Je zveřejňován statistickými úřady vždy pro čtvrtletí roku spolu s vývojem HDP. Do deflátoru jsou zařazeny ceny všech statků a služeb, které jsou v konkrétní zemi vyrobené, nebo které se do dané země dovážejí.

Deflátor HDP se vypočítá jako podíl nominálního a reálného HDP neboli podle vzorce:

$$\text{deflátor}_{HDP} = \frac{\sum p_t^i q_t^i}{\sum p_0^i q_t^i} * 100$$

Kde 0 je základní období,

t je běžné období,

p^i je cena i-tého statku,

q^i je množství i-tého statku (Soukup a kol., 2022).

Na rozdíl od CPI nejsou zahrnuty pouze vybrané spotřební statky, ale všechny statky, které jsou zastoupeny v produktu ekonomiky. Díky tomu, že ve zlomku se pracuje s celým produktem, je přesnějším indikátorem, než CPI (Jurečka a kol., 2023).

3.3.3 Druhy inflace

Na základě rychlosti rozlišujeme 3 druhy inflace.

Inflace plíživá – probíhá mírným a stabilním tempem delší období. Plíživá inflace je většinou v hodně jednotek, respektive pod 10 procent. Nemá pro ekonomiku nijak výrazné důsledky a je díky tomu brána jako slučitelná s jejím zdravým vývojem

Inflace pádivá – rychlá inflace, pohybuje se v řádu desítek i set procent. Většinou se jedná o roční cenový růst. Tato inflace je spojena se značnými ekonomickými či sociálními náklady. Snižuje výkonnost celého ekonomického a sociálního systému. Není přijatelná a je označena jako příznak nezdravě se vyvíjející ekonomiky.

Hyperinflace – pohybuje se v řádu tisíc a více procent. Jde tedy o extrémní případ. Při více přeném vymezení pravidel, se jako hyperinflace označuje stav, kdy je měsíční inflace více jak 50 %. Pokud by taková inflace trvala celý rok, byla by roční inflace 12 800 % a došlo by ke zhroucení peněžního systému země. Nejznámější hyperinflací je „slavná německá hyperinflace“, která byla po první světové válce a došlo během dvou let k růstu inflace o 1 000 000 000 000 % (Jurečka, a kol., 2023).

Na základě změn agregátní poptávky a nabídky se charakterizují dva základní typy inflace – poptávková a nabídková (Máče, Rousek, 2013).

Poptávková inflace

Dochází k ní při navýšení agregátní poptávky, např. při důsledku poklesu vládních výdajů. Toto navýšení agregátní poptávky může vést k růstu ekonomické výkonnosti, ale musí zde být předpoklad, že průsečík agregátní nabídky a poptávky nedosahuje úrovně potenciálního produktu. Pokud tato situace nastane, dojde ke zvýšení makroekonomického vstupu a také k růstu cen neboli došlo by k ekonomickému přínosu (Máče, Rousek, 2013).

Nabídková inflace

Je způsobena poklesem agregátní nabídky, např. důsledkem zvýšení mezd. Dochází ke spojení dvou negativních vlivů. Roste cenová hladina a mimo jiné dojde i k snížení makroekonomických výstupů. Dochází k jevu stagflace (Máče, Rousek, 2013).

3.4 Nezaměstnanost

Trh práce je nedokonalým trhem zejména z důvodu neúplnosti informací. Lidé nevědí o všech pracovních místech, která jsou volná a firmy nevědí o všech lidech, kteří hledají práci. Na trhu práce se navzájem vyhledávají zaměstnanci a zaměstnavatelé, kteří „se k sobě hodí“. Ale než se najdou, zůstávají někteří lidé určitou dobu bez práce a některá pracovní místa zůstávají určitou dobu neobsazena. Tyto frikce na pracovních trzích se projevují jako nezaměstnanost (Holman, 2010)

Dle Eurostatu se jako nezaměstnaný považuje osoba, která splňuje tyto podmínky: stará 15 let nebo více, je bez práce, hledá aktivně práci a je připravena nastoupit do práce. Stará 15 let nebo více, protože není stanoven horní limit. Hledá aktivně práci neboli je registrována na úřadu práce, nebo jiné agentuře zprostředkovávající práci, hledá přímo ve firmách, využívá inzerce či podniká kroky pro založení vlastní firmy. Být připraven nastoupit do práce znamená, že osoba je schopna nastoupit do práce maximálně během 14 dnů (Brčák a kol., 2014).

3.4.1 Podíl a míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti

Jedná se o nejvíce používaný ukazatel, který se vypočte jako podíl počtu nezaměstnaných osob k ekonomicky aktivním osobám a je vyjádřen v procentech. Dále je nutné si uvědomit, že počet ekonomicky aktivních obyvatel je součet zaměstnaných a nezaměstnaných lidí. (Jurečka a kol., 2023).

$$\text{míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet nezaměstnaných osob}}{\text{počet ekonomicky aktivních osob}} * 100$$

Podíl nezaměstnaných osob

Podíl nezaměstnaných osob je druhý nejvíce používaný ukazatel. Používá jej primárně ministerstvo práce a sociálních věcí ČR jako poměr mezi počtem možných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 až 64 let (tzv. produktivní věk) uvedených na pracovních úřadech a počtem všech obyvatel v produktivním věku (Jurečka a kol., 2023).

$$\text{podíl nezaměstnaných osob} = \frac{\text{dosažitelní uchazeči o zaměstnání na ÚP}}{\text{počet osob v produktivním věku}} * 100$$

3.4.2 Formy nezaměstnanosti

Během času určitá část zaměstnaných ztratí své pracovní místo. Důvody ztráty jsou různé. Na základě těchto důvodů máme 3 až 4 formy nezaměstnanosti. 3 až 4 formy z důvodu, že sezónní forma nezaměstnanosti není vždy brána jako samostatná forma a spadá pod frikční nezaměstnanost.

Frikční – občané přecházejí z jednoho zaměstnání do jiného. Klasifikace pro zaměstnání je podobná nebo stejná jako u zaměstnání předchozího. Děje se hlavně z důvodu změn v nabídce a poptávce po výrobcích a službách. Jedná se o přechodnou nezaměstnanost neboli trvá max pár týdnů.

Cyklická – tato nezaměstnanost vzniká poklesem v hospodářském cyklu, respektive snížením celkové úrovně výdajů v ekonomice. Trvá několik měsíců, až do doby, než začne znovu růst národní produkce a poptávka po práci.

Strukturální – občané přecházejí z jednoho zaměstnání do jiného jako u frikční nezaměstnanosti. Rozdíl je takový, že jsou zde velké klasifikační změny pro občana, důvodem těchto velkých klasifikačních změn může být např. v konkurenční schopnosti jednotlivých odvětví nebo změna technologických podmínek výroby.

Sezónní – Jedná se o formu nezaměstnanosti způsobenou pro sezónní formy zaměstnání. Pro lepší pochopení, některé profese nejde vykonávat celoročně, např. lyžařský instruktor, který může pracovat pouze během lyžařské sezóny (Máče, Rousek, 2013).

3.4.3 Přirozená míra nezaměstnanosti

Přirozená míra nezaměstnanosti se chápe jako stav nezaměstnanosti, kdy inflace nevykazuje stav zvyšování ani snižování. Dále představuje stav nezaměstnanosti pro nejvyšší dlouhodobou udržitelnou míru. Odpovídá potenciálnímu produktu země Y^* (Máče, Rousek, 2013).

Jinými slovy je přirozená míra nezaměstnanosti situace, kdy pracovní zdroje jsou optimálně využity a při daných mzdových sazbách jsou všichni občané zaměstnání, kterým tato mzdová sazba vyhovuje (Jurečka a kol., 2023).

Faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti

Motivace hledat si nové zaměstnání – čím vyšší motivace, tím nižší bude přirozená míra nezaměstnanosti. Občané mohou být ovlivněni mnoha faktory při hledání práce jako např. finanční otázky nebo snaha uplatnit dosaženého vzdělání.

Demografická skladba pracovní síly – struktura obyvatel podle věku, vzdělání, pohlaví atd. ovlivňuje přirozenou míru nezaměstnanosti. Mladí a vzdělaní lidé mají menší problémy najít zaměstnání oproti starším s nižším dosaženým stupněm vzděláním (Jurečka a kol., 2023).

3.4.4 Dopady nezaměstnanosti

Dopady nezaměstnanosti se dělí na dvě skupiny, ekonomickou a sociální skupinu. Mezi ekonomické dopady patří: ztráta produkce (nižší využití výrobního faktoru práce), ztráta kvalifikace pracovníků, nižší daňové příjmy (mín zaměstnanců, znamená mín platů, to vede k menšímu příjmu z daně ze zisku) a vyšší výdaje státního rozpočtu na podpory v nezaměstnanosti (stát vyplácí víc peněz na podporu osobám bez zaměstnání a splňující podmínky). Sociální dopady jsou rozděleny na jednotlivce a skupiny (Brčák a kol., 2014).

3.5 Platební bilance

Vychází z šestého manuálu platební bilance z s názvem „The balance of payments and international investment position manual“ z roku 2009. Oproti předchozímu vydání zde došlo k reakci na globalizaci, reakci na finanční inovace či podrobnějšímu zpracování rozvah (investiční pozice vůči zahraničí). Tento manuál se značí BPM6. Klade důraz na transakce a pozice prezentované v investiční pozici země vůči zahraničí. Tento manuál byl také revidován se zavedením systému národních účtů 2008 (2008 SNA) a Evropského systému národních účtů 2010 (ESA 2010) pro soulad mezi mezinárodní a domácí makroekonomickou statistikou (Mandel, Durčáková, 2016).

Brčák (2014) definuje rozdělení platební bilance na horizontální a vertikální strukturu. Přičemž horizontální členění odpovídá věcné struktuře a vertikální členění vymezuje jednotlivé sloupce.

Základní rozdělení platební bilance dle tohoto manuálu je následující:

1. Běžný účet
2. Kapitálový účet
3. Finanční účet
4. Chyby a opomenutí

a definuje se vzorcem:

$$\text{Finanční účet} = \text{Běžný účet} + \text{kapitálový účet} \pm \text{chyby a opomenutí}$$

Dále je změna devizových rezerv, která byla 5. bodem platební bilance v předešlém manuálu, přesunuta pod finanční účet (Mandel, Durčáková, 2016).

Vertikální členění je rozdělení dvou sloupců na skupiny kreditní a debetní. Kreditní skupina funguje na principu, že čím více položek je v této skupině, tím více zlepšuje platební bilance. Debetní funguje přesně naopak, tedy čím více položek, tím víc se zhorčuje platební bilance. Kritérium tohoto členění je definováno jako „vztah operace k devizové nabídce nebo poptávce“. Neboli kreditní položka vytvoří na trhu devizovou nabídku a debetní položka devizou poptávku (Brčák a kol., 2014).

Tabulka 2 – Platební bilance v horizontálním členění

Položka	kredit (+)	debet (-)
pohyb zboží	export zboží	import zboží
pohyb služeb	export služeb	import služeb
pohyb důchodů	import důchodů	export důchodů
pohyb transferů	import transferů	export transferů
pohyb kapitálu	import kapitálu	export kapitálu
devizové rezervy	snížení devizových rezerv	zvýšení devizových rezerv

Zdroj: Brčák a kol., 2014

Platební bilance zachycuje reálné (přesuny zboží a služeb) a finanční transakce (přesuny kapitálu). K dispozici jsou data čtvrtletní, pololetní a roční. V ČR je platební bilance sestavena v ČNB (Soukup a kol., 2022).

Dále je platební bilance rozdělena na tržní a účetní část. Tržní část je vztah dvou trhů (dovnitř a ven ze země), tento vztah je nepřerušovaný. Účetní část je statistický výkaz shrnutých zahraničních transakcí dané země během daného období a je vedeno podvojným účetním záznamem (Brčák a kol., 2014).

3.5.1 Běžný účet

Zahrnuje toky zboží a služeb. Dále zachycuje i prvotní a druhotné důchody mezi rezidenty a nerezidenty. Respektive běžný účet se dělí na 4 složky:

Bilance zboží – rozdíl mezi exportem a importem, respektive čistý export.

Bilance služeb – zachycuje obchod se službami. Pro příklad sem patří doprava zboží, výdaje turistů, mezinárodní pojištění, poplatky za využití intelektuálního bohatství apod.

Bilance prvotních důchodů – obsahuje převody důchodů z vlastnictví práce a kapitálu. Jedná se o převod příjmů z práce v zahraničí a příjmy z práce nerezidentů (osoba bez trvalého bydliště v dané zemi), důchody z investic v podobě dividend atd.

Bilance druhotných důchodů – daně z příjmů a majetku, sociální platby a plnění, příjmy z práce zasílané migranty – nerezidenty do země původu (remitence) (Mandel, Duráčková, 2016).

Pokud existuje deficit běžného účtu, musí být financován prodejem aktiv, nebo půjčením v zahraničí. Tyto akce znamenají, že daný stát má přebytek kapitálového účtu (Brčák a kol., 2014).

3.5.2 Kapitálový účet

Obsahuje peněžní transfery jako např. odpuštění dluhů, transfery z fondů EU, úbytek nebo zisk finančních aktiv, převody spojené s patenty atd., (Mandel, Duráčková, 2016).

3.5.3 Finanční účet

Skládá se z 5 složek. Zahrnuje transakce spojené s vlastnictvím zahraničních aktiv a pasiv. Dělí se na:

Přímé zahraniční investice – investice s podílem na zahraničního investora na základním kapitálu do 10 %.

Portfoliové investice – Majetkové účasti, které jsou v hodnotě základního kapitálu menší než 10 %. Dále sem patří dluhopisy, podílové listy atd.

Finanční deriváty – Termínované obchody jako jsou futures nebo forwardy.

Ostatní investice – vklady a úvěry (bankovní, obchodní)

Rezervní aktiva – devizové rezervy centrální banky v podobě vkladů, cenných papírů, měnového zlata, rezervní pozice u MMF (mezinárodní měnový fond) atd., (Mandel, Duráčková, 2016).

3.5.4 Čisté chyby a opomenutí

Tato složka slouží k vyrovnání bilance běžného a kapitálového účtu s finančním účtem. Důvod vzniku jsou metodologické nepřesnosti, ocenění nebo časový nesoulad (Mandel, Duráčková, 2016).

3.5.5 Investiční pozice země

Investiční pozice země blízce souvisí s platební bilancí, protože zachycuje hodnoty finančních aktiv rezidentů v podobě pohledávek vůči nerezidentům a hodnotu finančních pasiv rezidentů vůči nerezidentům. Zachycuje situaci k určitému časovému okamžiku. Strukturou odpovídá finančnímu účtu platební bilance, která představuje tokovou veličinu, transakce za určitý časový úsek (např. rok) (Soukup a kol., 2022)

Tabulka 3 – investiční pozice ČR za rok 2021 (v mil. Kč)

Investiční pozice	-952 415,6
aktiva	8 613 258,5
pasiva	9 565 674,0
Přímé zahraniční investice	-3 226 345,6
aktiva	1 786 369,7
pasiva	5 012 715,3
Portfoliové investice	-706 362,9
aktiva	-982 383,7
pasiva	1 688 746,6
Finanční deriváty	-115 241,4
aktiva	820 405,9
pasiva	935 647,2
Ostatní investice	-715 445,3
aktiva	1 213 119,6
pasiva	1 928 564,9
Rezervní aktiva	3 810 979,5

Zdroj: Soukup a kol., 2022

Přímé zahraniční investice

Jsou označovány zkratkou PZI. Jedná se o takovou investici, která vykazuje záměr rezidenta jedné ekonomiky získat trvalou účast v subjektu, který je rezidentem v jiné ekonomice než přímého investora. Ukazuje původní transakci, ale také i všechny následné

transakce mezi přímým investorem a subjektem, přidruženými podniky, které můžou ale nemusí být zapsány v obchodním rejstříku. Mezi tyto transakce patří reinvestovaný zisk a ostatní kapitál. Reinvestovaný zisk je podíl investora na hospodářském výsledku v podobě nerozdělených dividend. Ostatní kapitál zahrnuje úvěry přijaté i poskytnuté i s dlouhodobými cennými papíry a dodavatelskými úvěry. Přímé investice zahrnují také afilace podle procenta podílu investora. Dělí se na dceřiné společnosti (více jak 50% podíl), přidružené společnosti (10 až 50 % podílu) a pobočky (100 % podíl) (cnb.cz, 2024).

Portfoliové investice

Tyto investice jsou souhrn různých druhů aktiv (hlavně cenné papíry), s cílem pro minimalizaci riziko ztráty hodnoty těchto aktiv. Cílem je investice do různých aktiv pro minimalizaci rizika při poklesu jedné vlastněné akcie. Neboli jde o minimalizaci pravděpodobnosti poklesu celého portfolia a je snaha o diverzifikaci aktiv (Jurečka a kol., 2023).

Finanční deriváty

Finanční deriváty jsou termínované transakce na finančním trhu. Jedná se o dohodu mezi dvěma subjekty, že v budoucnu dojde k obchodu, respektive nákup nebo prodej určitého aktiva za předem domluvených podmínek (podmínkám se rozumí jako stanovená cena, množství a domluvený termín). Nejvíce používané deriváty jsou futures, forwardy a opce swapy (Jurečka a kol., 2023).

Ostatní investice

Jedná se o přijímané a poskytované úvěry, dělené na základě hlediska dlouhodobého a krátkodobého. Dále členěné dle základních sektorů (ČNB, obchodní banky, vláda a ostatní sektory) (společenská věda pro techniky).

Tyto úvěry jsou hlavně mezinárodní a jsou poskytované zahraničními institucemi a naopak. Krátkodobý hledisko je doba splatnosti do jednoho roku. Jedná se hlavně o změnu krátkodobých úvěrů, nákup a prodej cenných papírů, ale také o změnu stavu pohledávek nebo závazků domácích subjektů vůči zahraničí a naopak (Jurečka a kol., 2023).

Rezervní aktiva

dříve označeno jako oficiální měnové rezervy. Jsou tvořeny devizovými rezerva (musí to být všeobecně uznávané měny jako je americký dolar nebo euro, dále měnové zlato, úvěry od Mezinárodního měnového fondu a zvláštní práva čerpání) (Jurečka a kol., 2023).

3.6 Mezinárodní obchod

Vývoj mezinárodního obchodu, respektive poptávka s nabídkou peněžních fondů pro financování mezinárodních směn výrobků a služeb. Tyto směny jsou ovlivněny cenovými podmínkami obchodu v jednotlivých zemích. Platby jsou ovlivněny kurzem, např. export zboží způsobuje apreciaci měny, jelikož do země proudí peníze (Máče, Rousek, 2013).

3.6.1 Mezinárodní obchod se zbožím

Jedná se o dovoz a vývoz zboží mezi domovskou zemí a zahraničními zeměmi. Odborně řečeno o obchod mezi rezidenty a nerezidenty domovské země (czso.cz, 2024).

3.6.2 Mezinárodní obchod se službami

Dovoz a vývoz služeb mezi domovskou zemí a zahraničními zeměmi. Tyto obchody jsou součástí platební bilance, konkrétně položky běžného účtu. Tyto údaje jsou publikovány ČNB. Jedná se o stejný princip obchodu jako u obchodu se zbožím neboli mezi rezidenty a nerezidenty domovské země (czso.cz, 2024).

3.6.3 Čistý export

Do HDP započítáváme export (vývoz) zboží a služeb, jenže je zde problém. Další domácnosti a firmy kupují zahraniční zboží a služby. Tyto výdaje nemá smysl započítávat do HDP, jelikož by akorát tvořili umělé nadhodnocování. Z tohoto důvodu z hodnoty exportu odečítáme hodnotu importu. Tato nově vzniklá hodnota vyjadřuje čistý vliv zahraničního ekonomického prostředí na HDP dané země. Výsledná hodnota čistého exportu může být kladná i záporná na základě hodnot exportu a importu. Pokud je vývoz vyšší než dovoz, dochází k navýšení HDP a naopak (Jurečka a kol., 2023).

4 Vlastní práce

4.1 Analýza faktorů ovlivňujících ekonomický rozvoj

4.1.1 Politické reformy

Sametová revoluce 1989

Mírový převrat v ČSSR, který vedl k pádu komunistické vlády. To znamenalo nástup demokracie a demokratický reformem, krátce poté došlo k rozdělení ČSSR. Tato revoluce přinesla politické změny. (Novinky.cz, 2022).

Rozdělení Československa 1993

Událost, která rozdělila ČSSR na ČR a SR. Respektive jde o vznik dvou samostatných států. Tato událost proběhla bez násilí a jednalo se o výsledek politických dohod a odlišností v obou částech ČSSR. Pro obě země to znamenalo, že muselo vybudovat vlastní státní instituce a mechanismy jako je vlastní měna a centrální banky. ČR dále přijalo hodně ekonomických reforem, které vedly k otevření trhu s Evropskými a globálními ekonomikami. To umožnilo Česku rychlejší přechod na ekonomiku tržní, a to vedlo k modernizaci průmyslu a ekonomickému růstu, příkladem tohoto rychlého přechodu je vstup do OECD v roce 1995 (mzv.gov.cz, 2005).

Strukturální reformy a privatizace

Privatizace podniků byla zahájena v roce 1992 a jednalo se o velké prodeje státních podniků. Bylo to skoro bezplatné rozdělení státního majetku občanům pomocí voucherů. Tyto vouchery představovaly podíl na nově privatizovaných podnicích. Reformy vedly v Česku k přechodu na tržně orientované hospodářství neboli tvorba příznivého prostředí pro investory a hospodářský růst. Také Slovensko udělalo nezbytné reformy, hlavním krokem udělalo důležité změny pro přechod na tržní ekonomiku. Tyto změny byly více komplikované než u ČR kvůli horšímu stavu průmyslu (psp.cz, 1990).

Antikorupční opatření

Tato opatření se začala tvořit během druhého desetiletí 21. století. V Česku šlo hlavně o snahu vylepšit efektivitu veřejného sektoru. Boj proti korupci je v této zemi stále výzvou, ale rozhodně tato opatření zlepšila investiční podmínky a důvěru v ekonomický systém této země (mpsv.cz). Ve Slovensku došlo také k přijetí ze stejného důvodu jako Česko, tedy zlepšení veřejné důvěry mezinárodních investorů a pro lepší integraci do evropských ekonomických struktur.

4.1.2 Globální ekonomické podmínky

Globální finanční krize 2008-2009

Došlo k celosvětovému ekonomickému propadu, který vznikl kvůli rozpadu amerického trhu s hypotékami a rozšířil se do celého světa. Tato krize měla velký dopad na Česko i Slovensko, protože se jedná o exportně orientované země. Tato krize vedle k snížení výroby. I když Česko mělo jeden z finančních nejnižších dluhů v Evropě, bylo těžce zasaženo kvůli výše zmíněnému poklesu exportu, protože jeden z největších exportních zemí bylo Německo, a to muselo dramaticky snížit poptávku. Česká reakce na krizi zahrnovala zavedení opatření jako snížení sazeb daně z přidané hodnoty (czso.cz, 2018).

Slovensko dopadlo víceméně stejným způsobem jako Česko neboli pokles poptávky hlavních zemí jejich exportu. V reakci přijalo opatření v podobě podpory pro zasažené sektory. (zahranici.hn.cz)

Dluhová krize v eurozóně 2011

Krize státních dluhů několika zemí v eurozóně (země které mají euro jako národní měnu), šlo hlavně o Řecko, Španělsko, Irsko, Portugalsko a Kypr. Tyto země nebyly schopny refinancovat své dluhy a potřebovali třetí stranu, aby jim pomohla se splacením. Česko ani Slovensko nebylo přímo ovlivněno, ale Slovensko již bylo členem eurozóny a muselo přispívat do záchranných balíčků pro země v krizi (cnb.cz).

Pandemie Covid 19 v roce 2020

Pandemie zasáhla obě země. Obě země byly omezeny v hospodářském růstu a došlo k poklesu HDP, jelikož byl povinný lockdown a ten vedl k poklesu výroby, spotřeby i služeb. Výrobní závody byly taky dočasně uzavřeny. Dále to negativně ovlivnilo turistický ruch, jelikož se dalo cestovat za omezených podmínek. Došlo také k velkému nárůstu nezaměstnanosti na trhu práce, i když obě země se snažili mírnit dopady pomocí dotačních programů pro zaměstnanost, aby podniky měly šanci přežít a platit své zaměstnance (cnb.cz, 2020)

Energetická politika a závislost na dovozu energií

Závislost ČR a SR na importu energií, zejména z Ruska, představovalo velké riziko pro ekonomiku obou zemí. Proto byla provedena investice do diverzifikace importu a zároveň investice do obnovitelných zdrojů jako prevence. Neboli investice do větrných farem, solárních panelů a infrastruktury pro skladování a rozvod energie (mpo.cz, 2023)

4.1.3 Globální trendy

Rozvoj služeb a globalizace

Rozvoj sektoru služeb neboli turismus, finanční služby, a hlavně nového sektoru informačních technologií. Růst vedl k vytvoření více pracovních míst v obou zemích s pozitivním vlivem na vývoj ekonomiky. Důkladný rozvoj informačních technologií vedl k lepším obchodním procesům a podpoře inovací. Dochází k růstu k růstu digitální ekonomiky, dále dochází k rozvoji vysokorychlostního internetu a datacenter, vedoucí k rozšíření digitálních služeb a e-komerce (czso.cz, 2022).

Inovační politiky v podobě výzkumu a vývoje

Obě země podporují rozvoj vysoko-technologických továren a výzkumných institucí. To pomohlo těmto zemím zvýšit ekonomickou konkurenceschopnost. Jedná se o větší podporu i pro podnikání v technologických a vědeckých oborech (europarl.europa.eu, 2023)

Přijetí do EU 2004

V roce 2004 ČR i SR vstoupily do Evropské unie. Jedná se o velký krok pro ekonomický vývoj těchto dvou zemí. Hlavně pro mezinárodní obchod, díky tomu totiž získaly vstup do Evropské celní unie, to znamená že mezinárodní obchod v rámci EU je bez celních poplatků, zároveň import ze země jako je Čína do zemí Evropské celní unie je pod celním poplatkem. Obě země se díky tomu staly více konkurenceschopné na mezinárodním trhu (european-union.europa.eu, 2024) Dále došlo ke zlepšení pracovního trhu díky větší volnosti cestování mezi zeměmi EU, ale zároveň větší odchod kvalifikovaných odborníků

do zahraničí (efekt brain drain) (podcasty.hn.cz, 2021). Dotace EU pomohly velkým měřítkem zemědělskému sektoru, ale Česko se Slovenskem jako zbytek zemí EU muselo akceptovat zpřísněné standardy EU. Dále z hlediska dotací šly i do jiných odvětví zemí jako je rozvoj, vzdělání, infrastruktura a mnoho dalšího. Pro splnění požadavků EU (Kodaňská kritéria) bylo nutné udělat i řadu reforem, jako byly reformy právní (zákony ohledně konkurence apod.), ekonomické a institucionální (posílení soudního systému) (tvorimevropu.cz, 2009).

Adopce Eura na Slovensku v roce 2009

Zavedení eura vedlo k růstu produktu, zároveň vedlo ke stabilizaci směnného kurzu s obchodními zeměmi a odstranilo náklady na konverzi měn, to podpořilo nárůst exportu do eurozóny. Jedná se o úspěšnou konvergenci (přechod) měny na euro. Důvody, proč to bylo tak úspěšně, jsou následující: došlo ke značnému růstu HDP oproti většině zemí EU, došlo k velkým intencionálním reformám, odstranění obchodních bariér díky výše uvedeným důvodům (ecb.europa.eu, 2024)

4.1.4 Specifické události pro ČR a SR

Rozvoj automobilového průmyslu

Obě země mají status mezi nejlepšími výrobci automobilů v Evropě. Pro obě země je to velice důležitý pilíř hospodářství. Pro ČR se jedná hlavně o společnost Škoda Auto, která patří německé společnosti Volkswagen Group. Slovensko je výrobou aut nejlepším státem na světě v poměru výroby aut v přepočtu na obyvatele. Sídli zde hodně mezinárodních závodů. Volkswagen, Peugeot, Kia a Jaguar. Vlivy průmyslu na ekonomiku obou zemí: Exportem, investičně, pomáhá v boji s nezaměstnaností, technologický rozvoj a rozpočtové příjmy v podobě daní atd.

Povodně v letech 2002 a 1997

Povodeň 1997/98. Na Moravě v okolí řek Bečva a Morava. Významné záplavy poškodily infrastrukturu, budovy.

Povodeň 2002. V Praze, jižním Česku a Slovensku. Tyto povodně mimo jiné zasáhly většinu střední Evropy. Jedná se o největší přírodní katastrofu v moderní historii Česka a Slovenska.

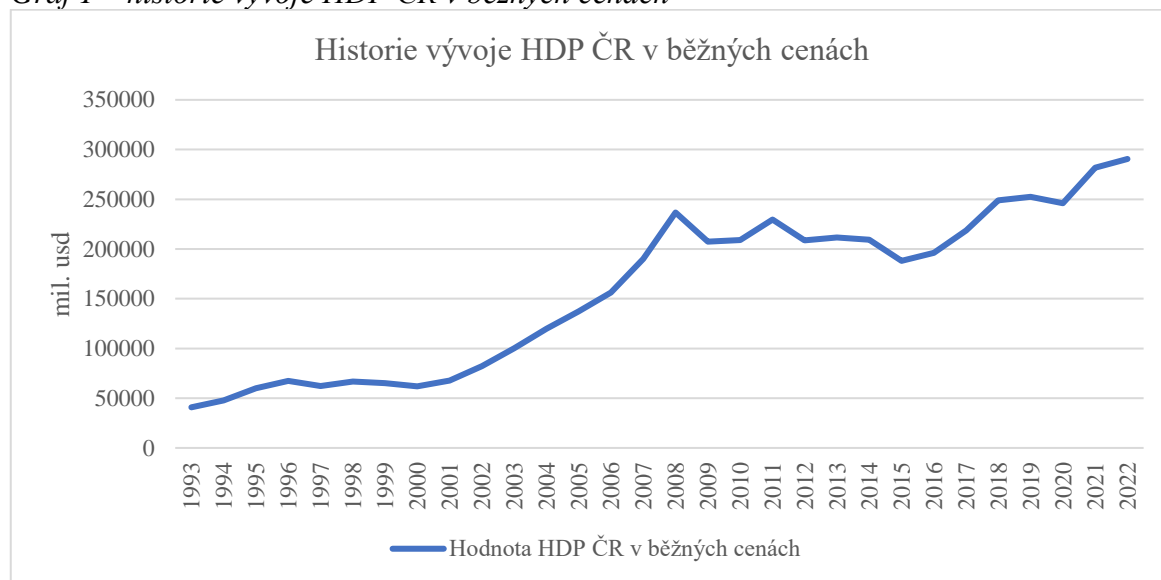
Vliv povodní na ekonomii zemí: Bylo třeba významných investic do oprav, šlo tedy o značné finanční výdaje české vlády, soukromých subjektů a mezinárodní pomoci, dále došlo k narušení výroby, ztrát v turismu a nákladů na krizové řízení a záchranné operace.

4.2 Analýza makroekonomických ukazatelů

4.2.1 HDP

4.2.1.1 HDP ČR

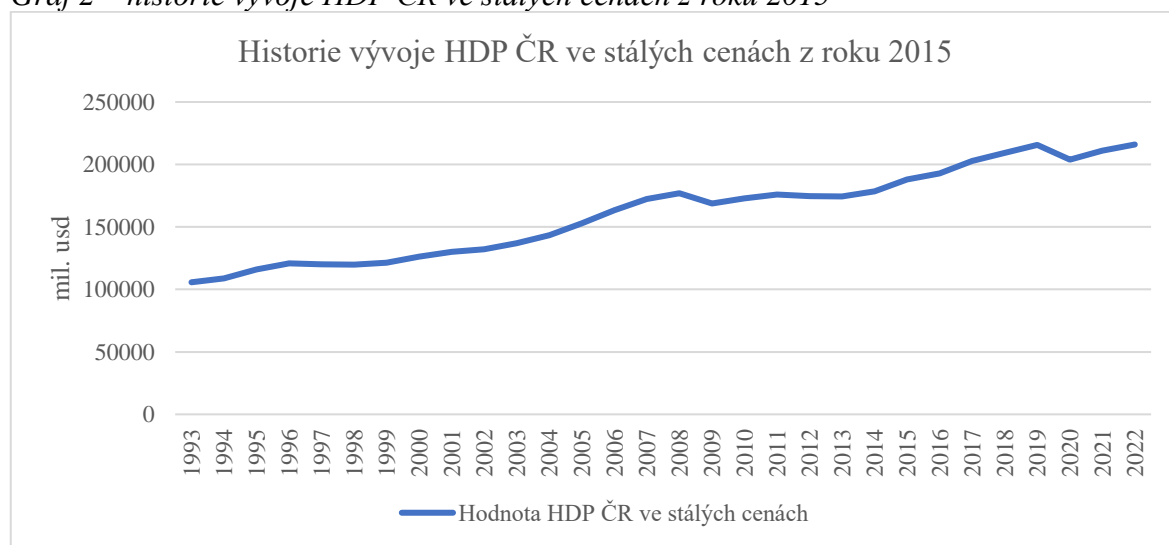
Graf 1 – historie vývoje HDP ČR v běžných cenách

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na grafu lze vidět meziroční vývoj HDP České republiky v běžných cenách. Nejnižší hodnota byla na začátku měření v roce 1993 – 40 867 mil. USD, což dává smysl v kontextu s faktorem, že v tomto roce tato Republika vznikla. Nejvyšším bodem je poslední rok měření, rok 2022, kdy hodnota dosáhla 290 566 mil. USD. O grafu se dá prohlásit, že má dlouhodobou rostoucí tendenci. Stagnace nebo poklesy jsou způsobeny měnovou krizí 1997, finanční krizí 2008-09 a pandemií covid v roce 2020. Je zde i vidět velmi silný ekonomický trend nahoru mezi lety 2001 až 2008, díky reformám a přijetím do Evropské unie.

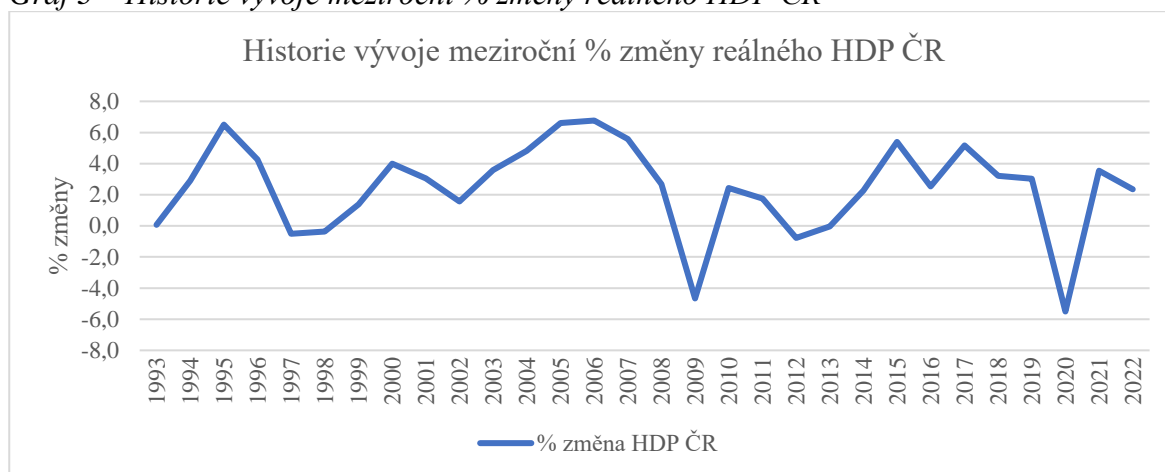
Graf 2 – historie vývoje HDP ČR ve stálých cenách z roku 2015

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Z grafu můžeme vidět, že i meziroční vývoj HDP ČR ve stálých cenách nabývá stabilního dlouhodobého růstu. Jelikož HDP je růst produktu očištěn od inflace, může nám tento graf lépe potvrdit ekonomický růst než graf předešlý. Nejnižší hodnoty dosahoval graf na začátku v hodnotě 105 715 mil. USD. Zatímco nejvyšší hodnoty dosáhl na konci v roce 2022 v hodnotě 215 975 mil. USD. V porovnání s předchozím grafem můžeme vidět velký rozdíl hlavně v období 2020-2022. Došlo k velkému růstu HDP v běžných cenách, ale ve stálých cenách došlo k poklesu a návratu na růst, muselo dojít k nárůstu cenové hladiny.

Graf 3 – Historie vývoje meziroční % změny reálného HDP ČR

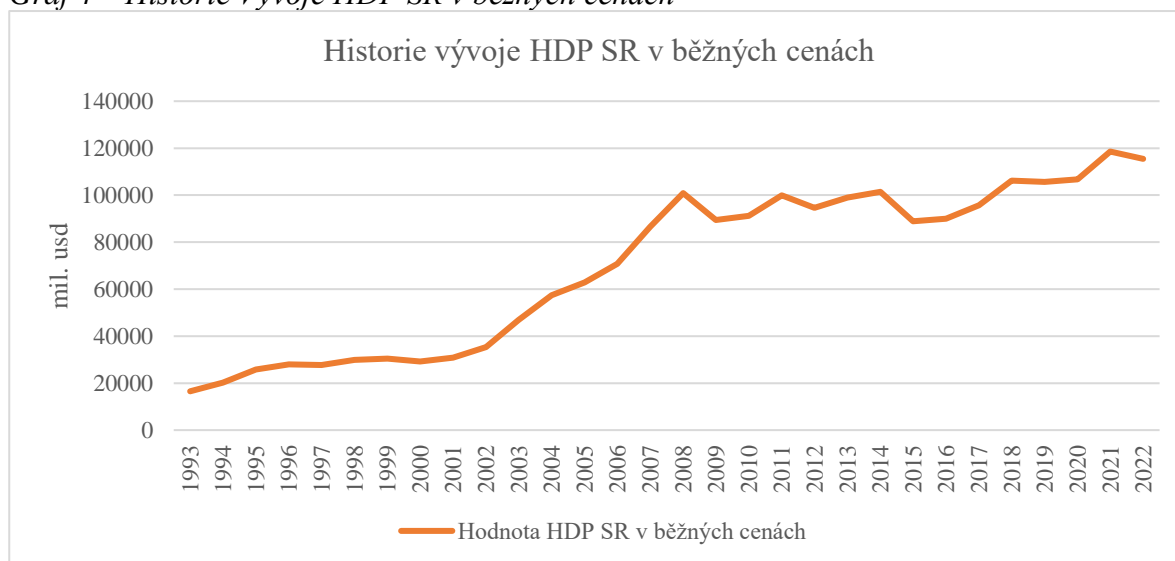

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Tento graf zobrazuje % meziroční růst HDP pro ČR. Pozitivní hodnota znamená roční růst HDP oproti předchozímu roku, Kladná zase naopak nárůst. Nulová hodnota znamená, že nedošlo k růstu ani poklesu. Nejnižší hodnota na je z roku 2020 -5,5 %, neboli vliv pandemie Covid 19 a nejvyšší dosažená hodnota je z roku 2006 v podobě 6,8 %.

4.2.1.2 HDP SR

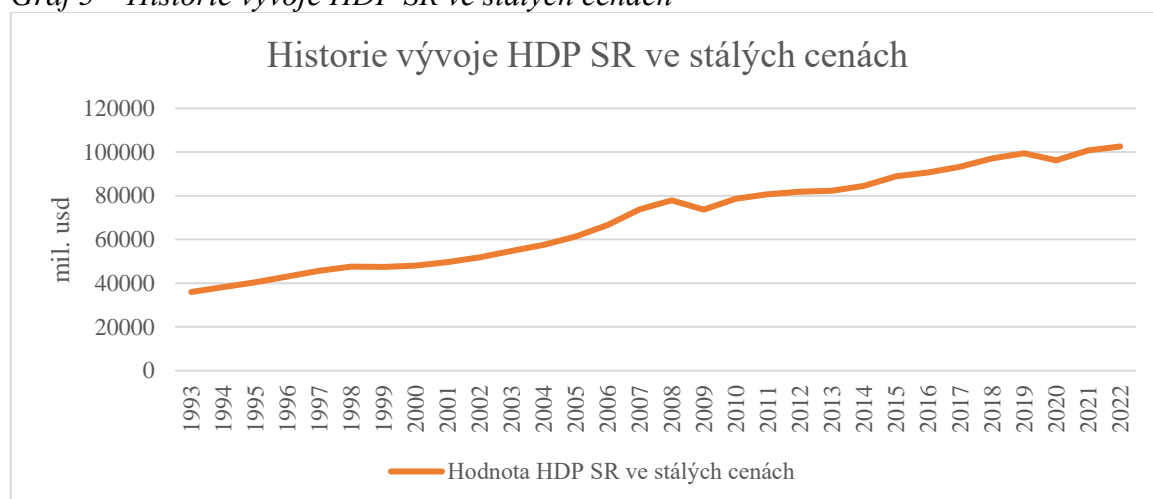
Graf 4 – Historie Vývoje HDP SR v běžných cenách

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Tento graf ukazuje meziroční vývoj HDP Slovenska v běžných cenách. Graf je rostoucí tendence. Nejnižší dosažená hodnota je z roku 1993, kdy Slovensko vzniklo a dosáhlo hodnoty 16 521 mil. USD. Naopak nejvyšší dosaženou hodnotou je rok 2021 s hodnotou 118 576 mil. USD. Graf stagnuje mezi lety 1994 až 2001, kvůli velké zaostalosti Slovenska. Následně dochází k velkému růstu díky reformám a přijetí do Evropské unie. Po roce 2009 lze vyzorovat stagnaci grafu po přechodu na euro jako oficiální měnu. Lze dále vyzorovat propad v roce 2008 na základě ekonomické krize 2008-09.

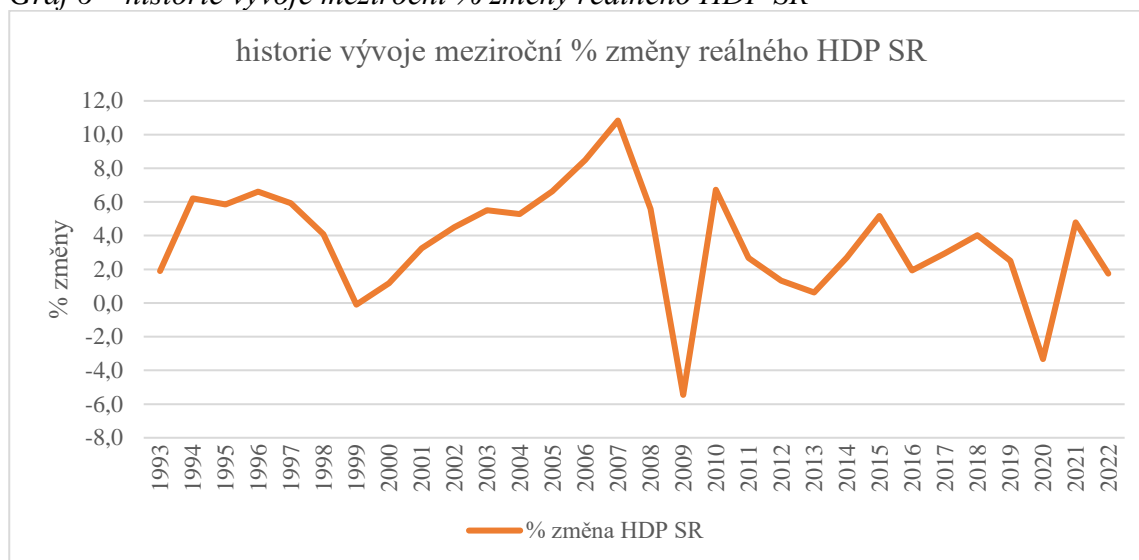
Graf 5 – Historie vývoje HDP SR ve stálých cenách

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na grafu lze vidět meziroční růst HDP ve stálých cenách. Graf je rostoucí tendence s občasným výskytem stagnace. Nejnižší hodnota je ze stejného roku jako na minulém grafu v roce 1993 v hodnotě 35 976 mil. USD a nejvyšší hodnota je zde rozdílná, na tomto grafu se jedná o hodnotu z roku 2022, kde HDP ve stálých cenách dosáhlo 102 540 mil. USD. Dále můžeme vyzorovat mírný propad letech 2009 kvůli ekonomické krizi, oproti předchozímu grafu je zde vidět propad u roku 2020 kvůli pandemii Covid 19. Rozdíl je způsoben rozdílem inflace. Dále zde také jako na přechozím grafu růst okolo roku vstupu do EU. Oproti předchozímu období je zde stagnace mezi lety 1998-2000. Dále lze vidět ekonomický růst po přijetí eura oproti minulému grafu, který byl stagnující povahy.

Graf 6 – historie vývoje meziroční % změny reálného HDP SR

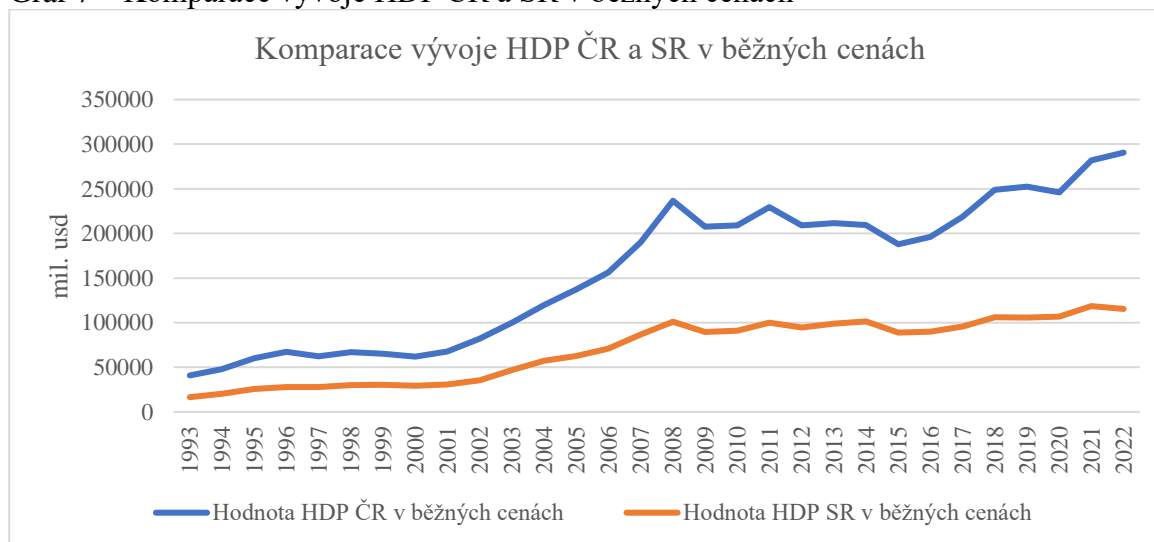

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na tomto grafu lze vidět meziroční procento změny reálného HDP SR neboli jde o procentuální meziroční změnu předchozího grafu. % změny nám zde vyjadřuje to samé jako u grafu č. . Nejnižší hodnotou je rok 2009 v hodnotě -5,5 % a nejvyšší hodnotou je rok 2008 kde bylo dosažen hodnoty 10,8 %. Graf vykazuje víceméně vždy pozitivní hodnoty ve znamení meziročního růstu kromě výjimek, kdy kvůli krizím došlo k záporné hodnotě.

4.2.1.3 Komparace HDP

Graf 7 – Komparace vývoje HDP ČR a SR v běžných cenách

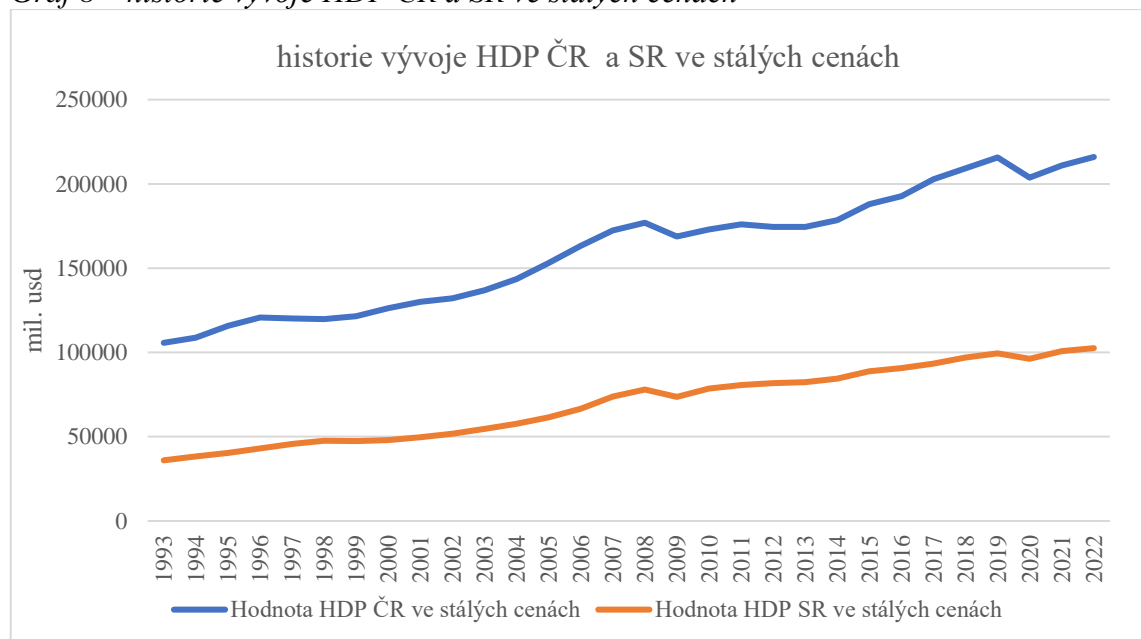

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na grafu č. lze zpozorovat komparaci vývinu hodnot HDP Česka a Slovenska v běžných cenách. I přes velmi malý rozdíl na začátku měření v roce 1993 je rozdíl pouhých 24 346 mil. USD se Česko začne pomalu vzdalovat, hlavně díky velkému rozdílu růstu mezi lety 2001 a 2008. Největší rozdíl je dosažen v roce 2022 v hodnotě rozdílu 175 104 mil.

USD. Dále je i vidět, že Český vývin je mnohem víc reaktivnější na krize ale i růsty. Z grafu lze i potvrdit, že Slovensko mnohem lépe snášelo obě dvě krize, ať už 2008-09 nebo i 2020.

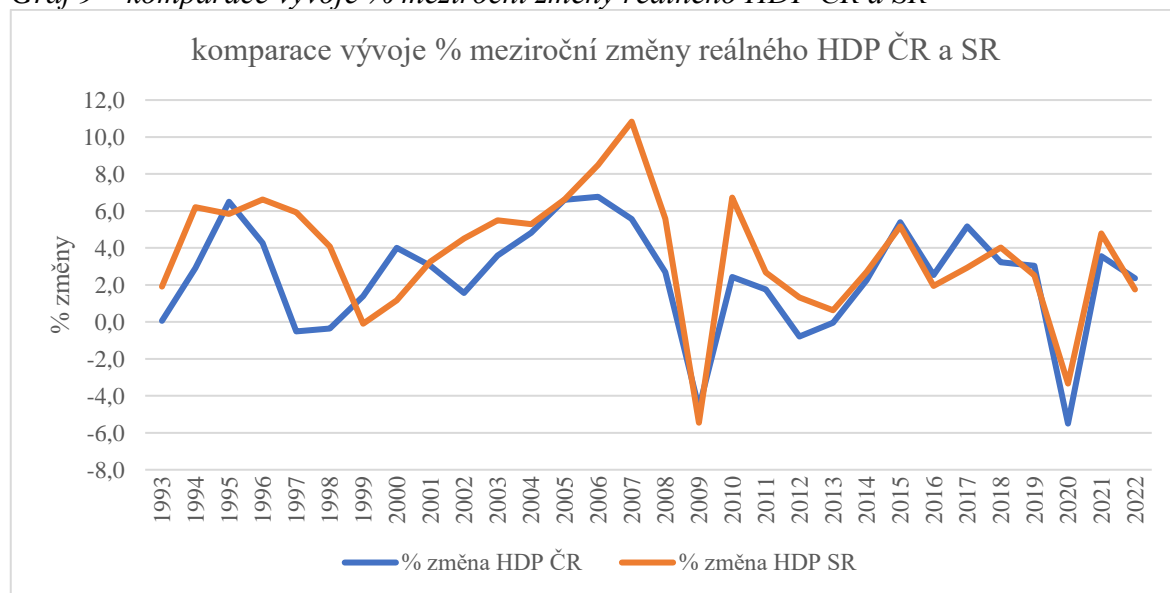
Graf 8 – historie vývoje HDP ČR a SR ve stálých cenách

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na tomto grafu lze porovnat meziroční vývoje HDP Česka a Slovenska je vidět, že Česko zde také nabírá většimu tempu růstu. Platí zde to samé jako u předchozího obrázku, že je ta více agresivně hýbající se hodnota oproti více stabilnímu Slovenskému růstu.

Graf 9 – komparace vývoje % meziroční změny reálného HDP ČR a SR

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

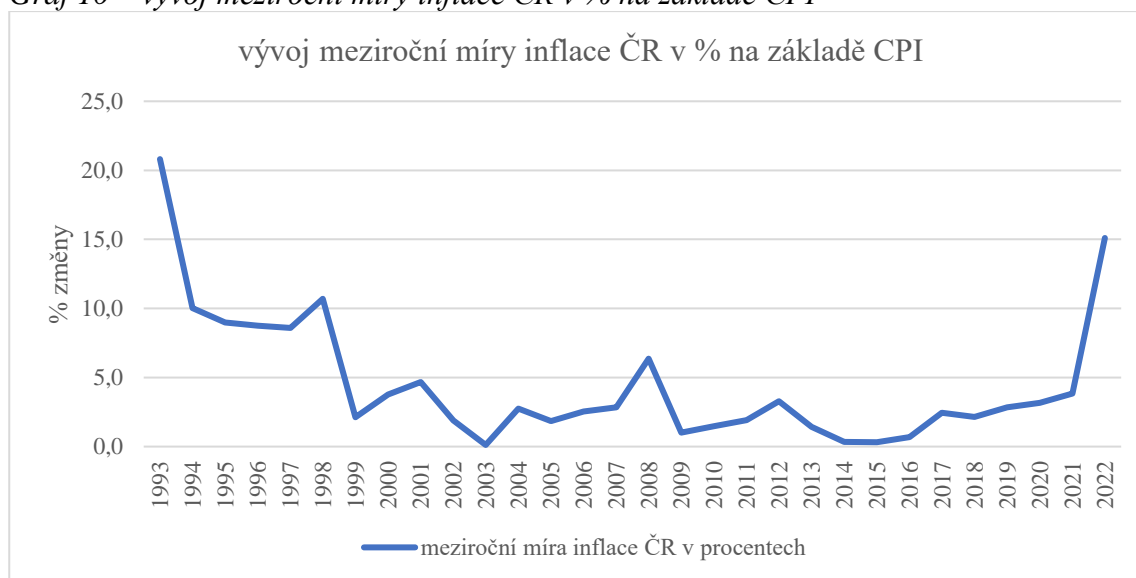
Graf vykazuje, že obě ekonomiky hlavně meziročně rostly, a prokazuje se zde i myšlenka větší náchylnosti ČR na vliv ekonomické krize, i když v roce 2008 dosáhli stejné

záporné hodnoty, tak mimo jiné v roce 2020 Česko zvládlo hůř meziroční růst během Covidu 19. Jinak obě míry jsou s rostoucí tendencí.

4.2.2 Inflace

4.2.2.1 Míra inflace ČR

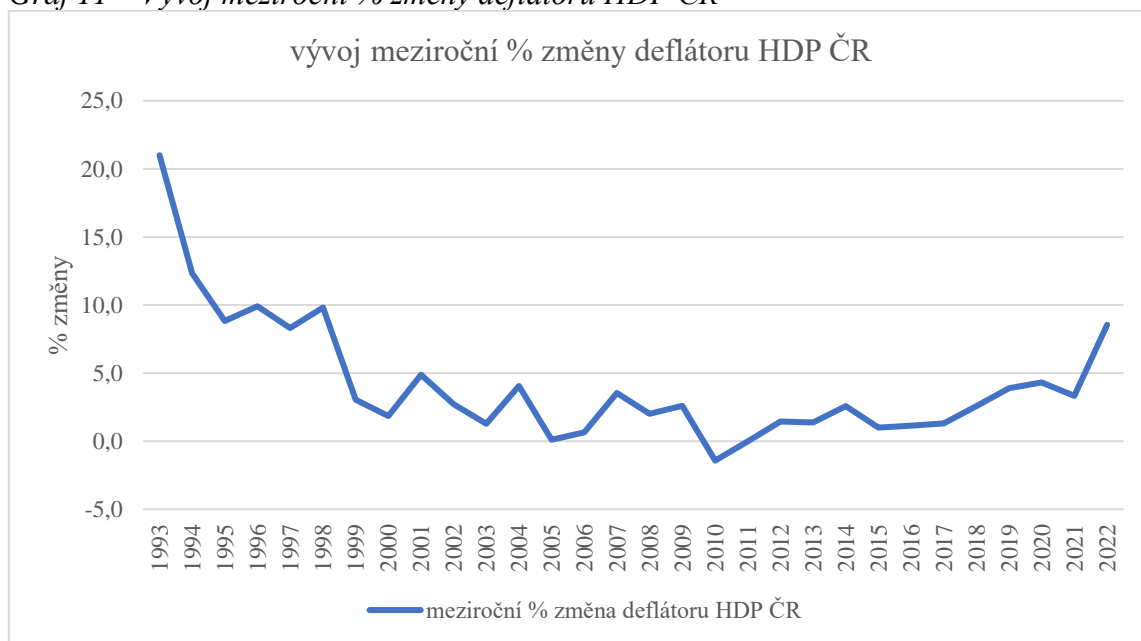
Graf 10 – vývoj meziroční míry inflace ČR v % na základě CPI

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Graf ukazuje meziroční vývoj inflace ČR v % na základě spotřebitelského index. Pozitivní % hodnota znamená růst cenové hladiny, negativní pokles a nulová hodnota je nulová meziroční změna. Nejnižší hodnotou dosahuje v roce 2003, kdy meziroční míra inflace dosáhla 0,1 %. Nejvyšší hodnotou je hodnota 20,8 % při vzniku Česka. Graf je většinu času pod mírou inflace 10 % a je tedy většinu času pádivá inflace, během krizových ročníků je zde vidět reakce nadnormálního růstu neboli v letech 1998 2008 a 2022. V roce 1993, 1998 a 2022 inflace dosáhla stavu pádivé inflace.

Graf 11 – Vývoj meziroční % změny deflátoru HDP ČR

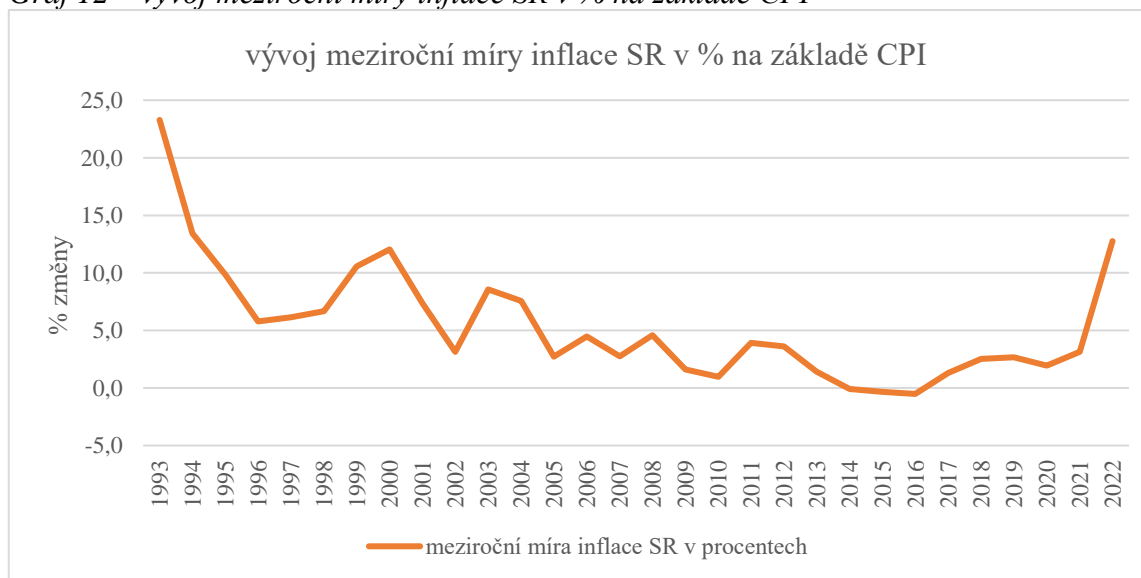

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na grafu lze vidět stav inflace dle deflátoru HDP ČR, na tomto grafu funguje % změna stejně jako na grafu předchozím. Nejnižší hodnota je dokonce záporná v roce 2010 a dosahuje -1,4 % změny míry inflace. Nejvyšší hodnota je z prvního měřeného roku 1993. Všechny roky kromě let 1993 a 2022 jsou ve stavu mírné inflace a zbylé dva roky jsou ve stavu pádivé inflace. Zajímavé je vidět, že krize 1997 zde není tak vlivná, krize z rok 2008-9 dokonce vedla k poklesu inflace a jediná krize z roku 2020 zareagovala na deflátoru nárůstem.

4.2.2.2 Míra inflace SR

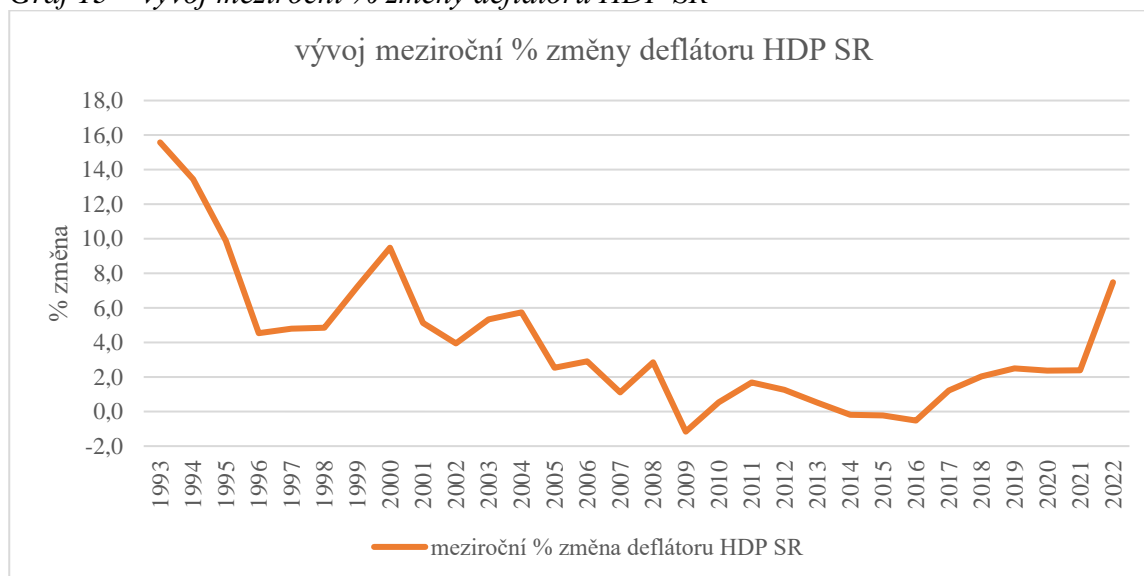
Graf 12 – vývoj meziroční míry inflace SR v % na základě CPI

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na grafu je vidět vývoj meziroční míry inflace SR v % na základě spotřebitelského indexu, platí zde stejná % změna jako u dvou předchozích grafů. Nejvyšší hodnota byla dosažena při roce vzniku 1993 v hodnotě 23,3 %. Hodnota míry se zde dostala do negativní hodnoty třikrát. Nejnižší míra inflace byla v roce 2016 0,5 %. Kromě let 1993 a 2022, které jsou ve stavu pádivé inflace, jsou ostatní roky v hodnotách mírné inflace.

Graf 13 – vývoj meziroční % změny deflátoru HDP SR

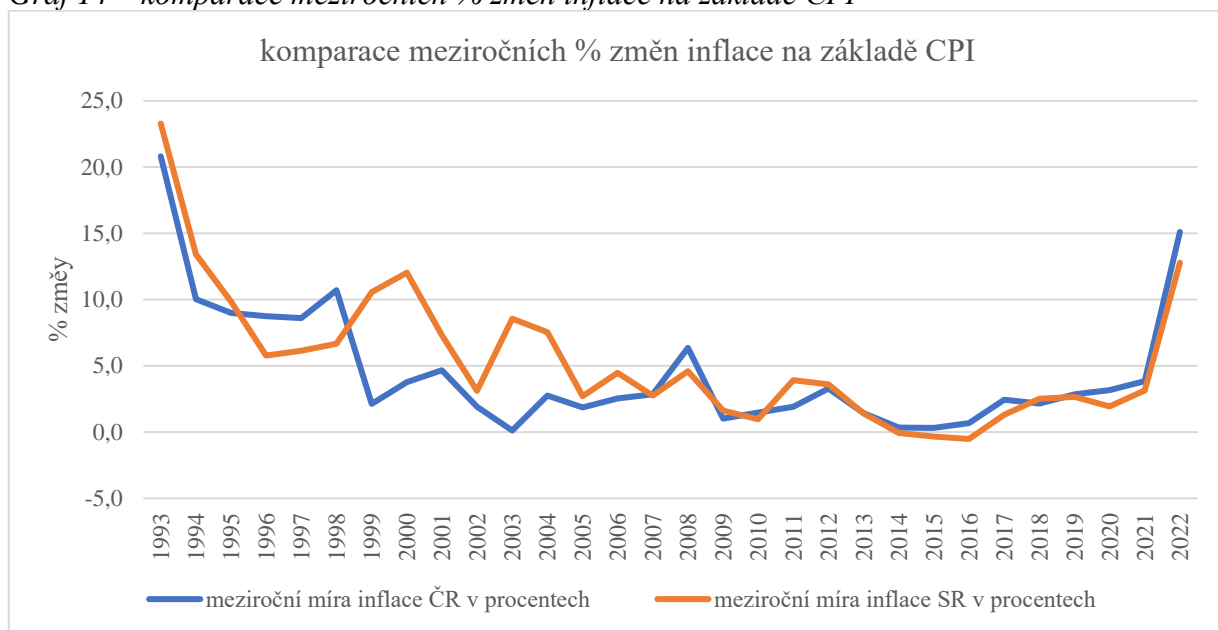

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na tomto grafu je znázorněn % rozdíl deflátoru HDP SR, kde % změna představuje stejný význam jako předchozí 3 grafy. Nejnižší hodnota byla dosažena během krize 2009 v hodnotě -1,2 %. Nejvyšší dosažená hodnota je v roce 1993 15,6 %. Ročníky, kdy došlo k mírné a pádivé inflaci jsou stejné jako na grafu předchozím. Negativních % je dosaženo v letech 2009 a 2014 až 2016.

4.2.2.3 Komparace vývinu míry inflací

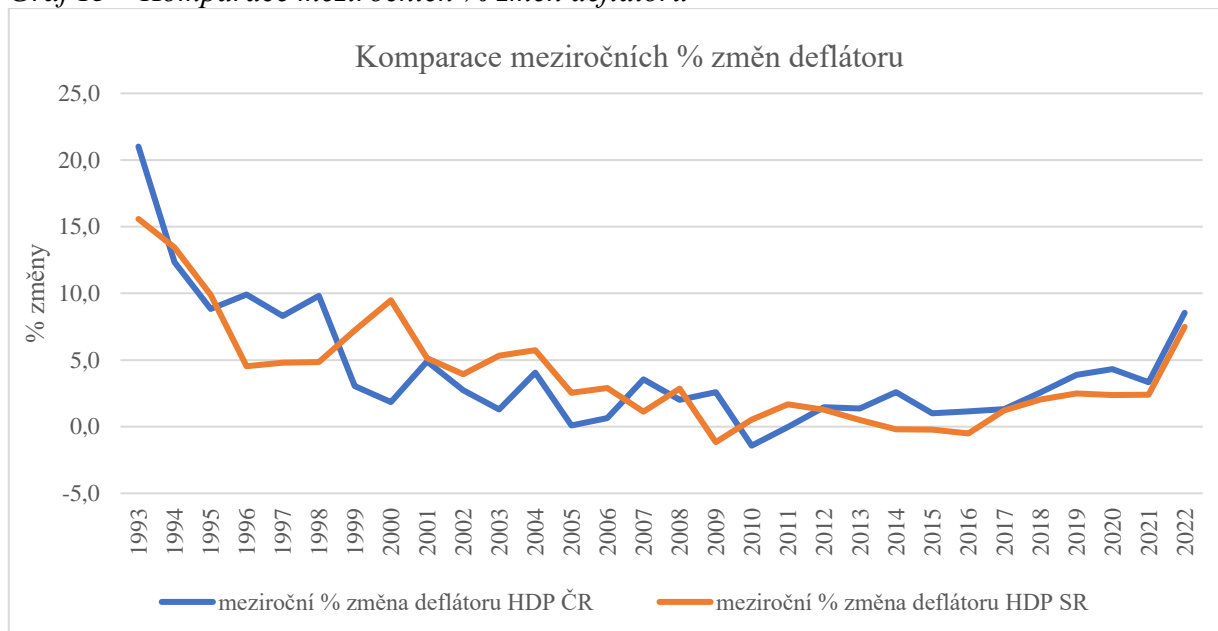
Graf 14 – komparace meziročních % změn inflace na základě CPI

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na tomto grafu je znázorněna komparace vývinu inflací ČR a SR pomocí spotřebitelských cen. % změna vyjadřuje stejný význam jako 4 předchozí grafy. Míra inflace mezi zeměmi je velmi vyrovnaná po celou dobu měření a je vidět, že jdou společně po stejném trendu. Mají i reakce ve stejné roky, kdy byly světové krize 2008 a 2022. Na rozdíl od inflace Česka, dosahuje inflace Slovenska i záporné hodnoty. V porovnání s komparací předchozího grafu jsou vidět mnohem menší výkyvy.

Graf 15 – Komparace meziročních % změn deflátoru

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

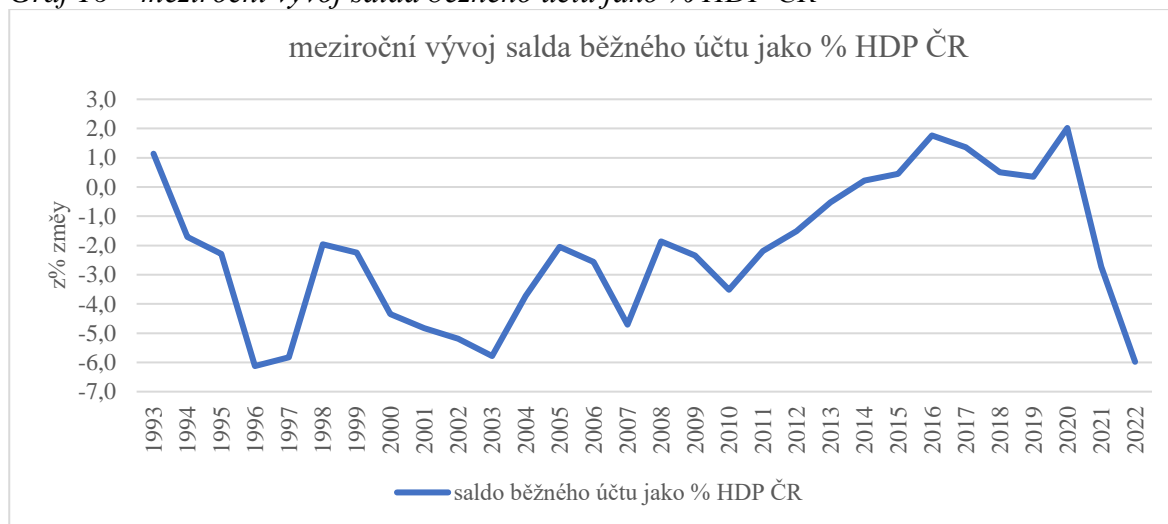
Tento graf porovnává % změnu deflátoru ČR a SR, % změna vyjadřuje stejný význam jako 5 předchozích grafů. Obě země jako v grafu předchozím drží hodně podobný

trend, i se společnou reakcí v roce 2022. Oba vývoje deflátorů dosahují i záporných hodnot, přičemž deflátor Slovenska jich dosahuje častěji.

4.2.3 Platební bilance

4.2.3.1 Platební bilance ČR

Graf 16 – meziroční vývoj salda běžného účtu jako % HDP ČR

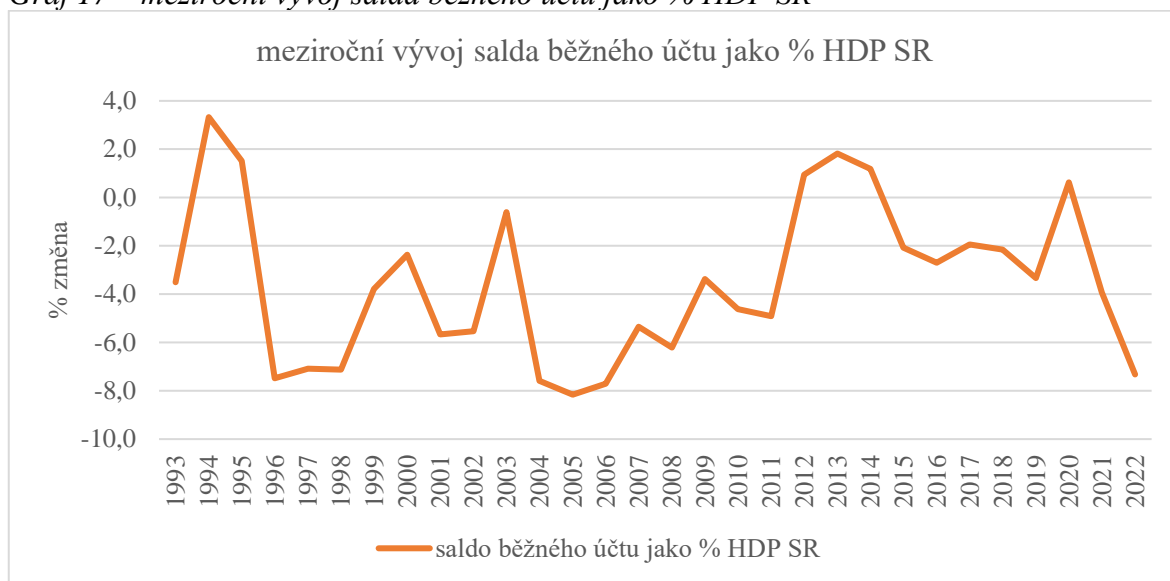

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

V tomto grafu je popisován meziroční vývoj salda běžného účtu, který je hlavní složkou účtu platební bilance. Saldo platební bilance je buď pozitivní (export je větší než import), negativní (import je větší než export), anebo nulový. Procentuální změna zde ukazuje, jak velkou část HDP země tvoří saldo HDP. Kladná hodnota znamená přebytek běžného účtu ve vztahu k HDP a negativní znamená deficit. Nejnižší hodnoty je dosaženo v roce 1996 -6,1 % a nejvyšší hodnota je z roku 2020 v hodnotě 2 %. Do roku 2014 bylo Česko negativní a je znovu od roku 2021 díky vlivu pandemie Covid 19.

4.2.3.2 Platební bilance SR

Graf 17 – meziroční vývoj salda běžného účtu jako % HDP SR

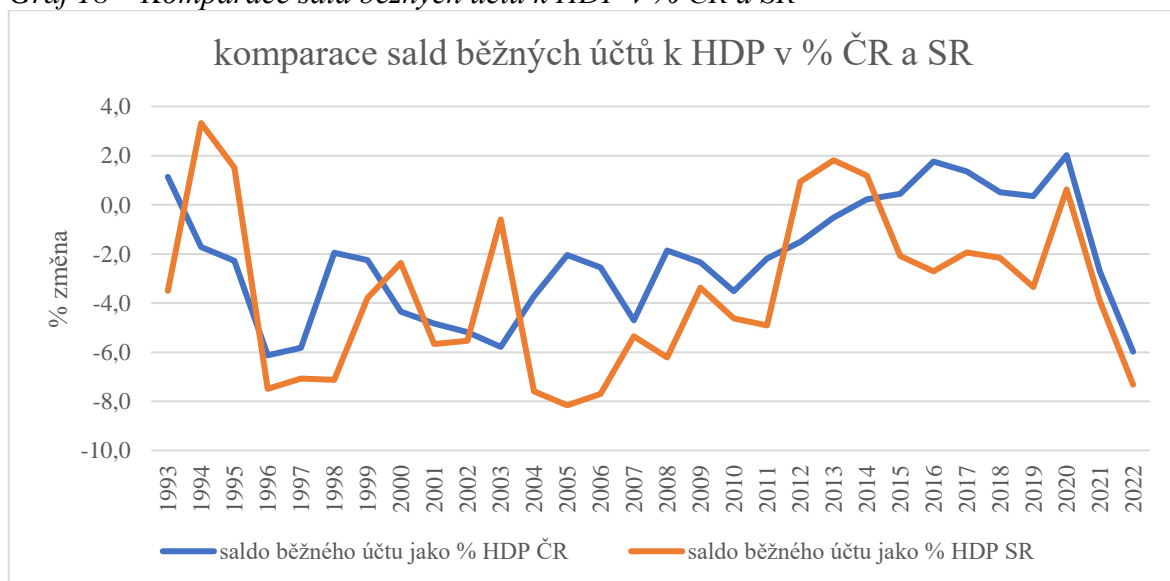

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na grafu je vidět meziroční vývoj salda běžného účtu jako % HDP SR. Procentuální změna zde znamená to samé jako na grafu předchozím. Nejnižší hodnoty je dosaženo v roce 2022 -7,3 % a nejvyšší hodnoty je dosaženo v roce 1994 3,3 %. Slovensko je hlavně v záporných hodnotách kromě pár vyjímek, prudké růsty budou souviset s velkým exportem automobilového průmyslu a velká negativní pokles v roce 2021 a 2022 způsoben pandemií Covid 19.

4.2.3.3 Komparace platebních bilancí

Graf 18 – Komparace sald běžných účtů k HDP v % ČR a SR

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

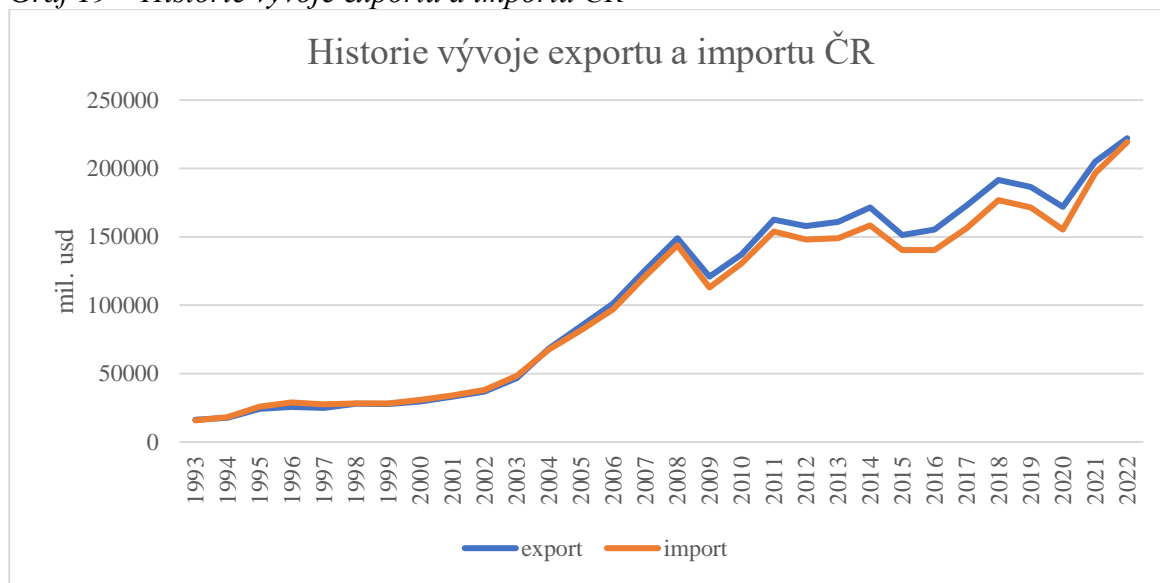
Na tomto grafu je komparace sald běžných účtů k HDP ČR a SR v %. % změna má stejný význam jako předchozích 2 grafech. Hodnoty na grafu jsou velmi totožné se

společným zásahem v roce 2020 od Covidu 19. % změna Česka je více stabilní, Slovensko má větší rozsah agresivních pohybů.

4.2.4 Export a import

4.2.4.1 Export a import ČR

Graf 19 – Historie vývoje exportu a importu ČR

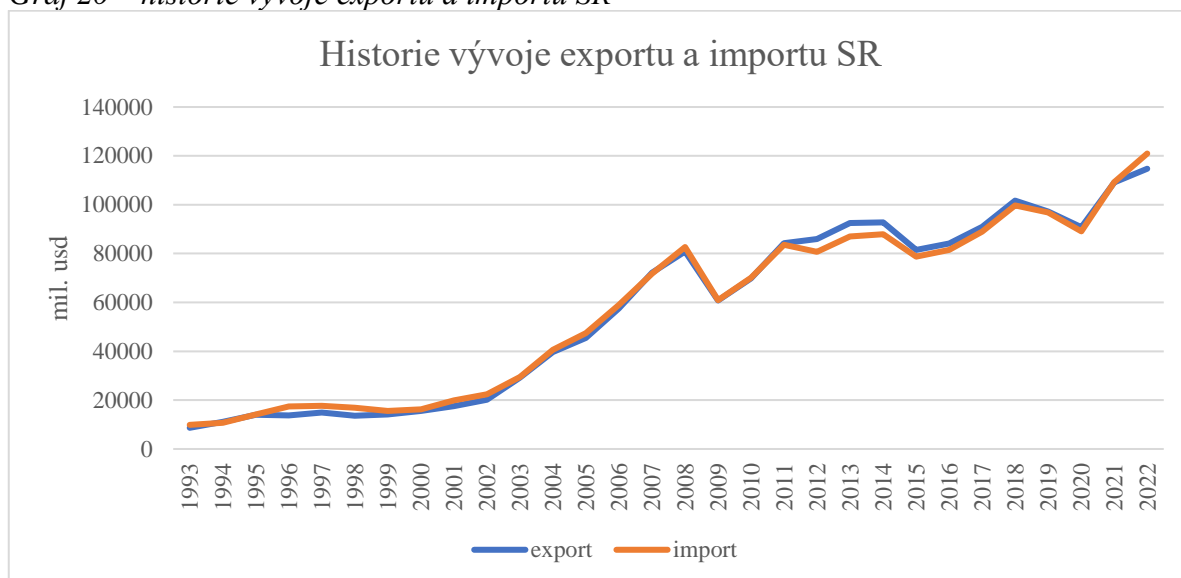

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na grafu je vidět porovnání exportu a importu Česka. Většinu grafu je vidět, že Česko má dlouhodobě větší export než import, kromě období covidu, kdy bylo potřeba importovat velké množství vybavení pro boj s pandemií Covid 19 jako např. respirátory atd, které byly importovány až do roku 2022. Dále je zde vidět dramatický nárůst importu a exportu díky vstupu do Evropské unie a s tím zároveň vstup do zemí Evropské celní unie Díky vstupu je dosaženo nulového clu v exportu a importu mezi zeměmi v této unii.

4.2.4.2 Export a import SR

Graf 20 – historie vývoje exportu a importu SR

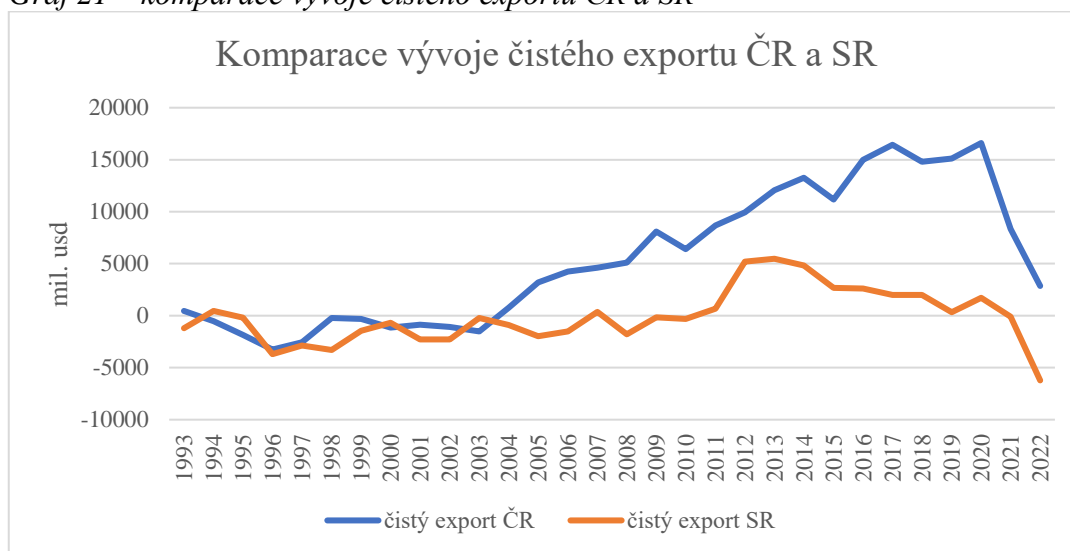

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na grafu je vidět historické porovnání vývoje exportu a importu Slovenska. Slovensko velmi dobře reaguje na vstup do Eu a zemí Evropské celní unie s následným lehkým pádem a následně přijetím eura jako státní měny se zlepšuje schopnost obchodu se zeměmi z Eurozóny. Po celou dobu vývoje je velmi vyrovnaný export i import, přičemž většinu z měřeného období je import vyšší než export.

4.2.4.3 Komparace čistých exportů

Graf 21 – komparace vývoje čistého exportu ČR a SR

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

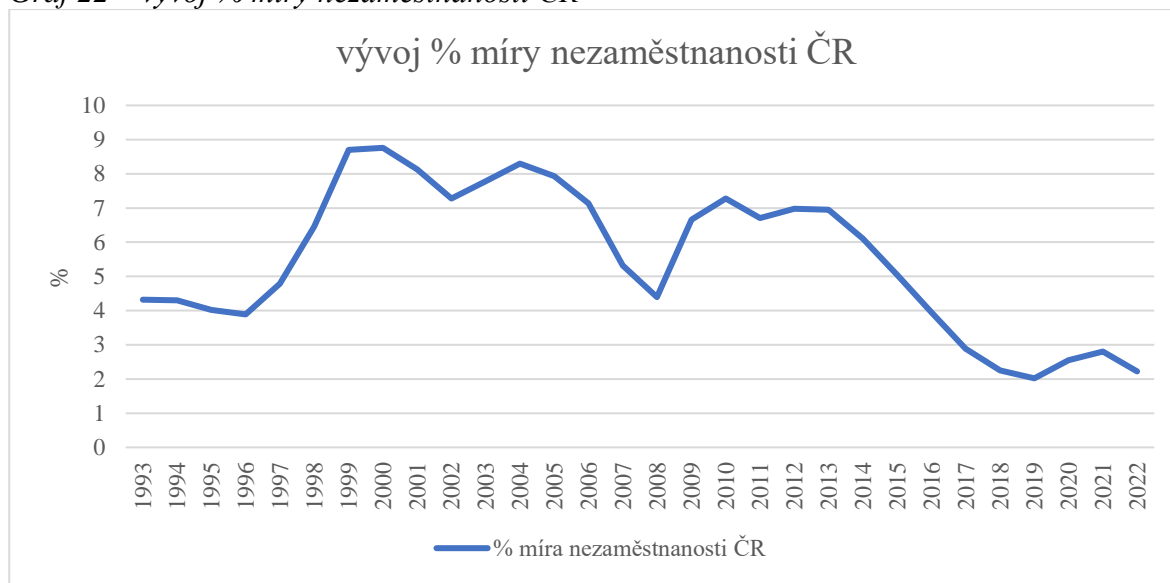
Na tomto grafu je vidět porovnání vývoje čistého exportu (export – import) Česka a Slovenska, většinu času je Česko dominantní zemí, ale nejvyšší hodnota Česka je velmi malá. Jedná se o 16 601 mil USD z roku 2020. Česko je od roku 2004 vždy v pozitivní hodnotě čistého exportu neboli víc vyváží, než dováží. Zatímco Slovensko má nejvyšší

hodnotu, která je i mimo jiné v záporných hodnotách. Jedná se o hodnotu v roce 2022 a tato hodnota je – 6 226 mil USD. Na grafu je také vidět velký pokles čistého exportu při boji s pandemií v roce 2020, kdy 2 roky byly dováženy pomůcky proti Covidu.

4.2.5 Míra nezaměstnanosti

4.2.5.1 Míra nezaměstnanosti ČR

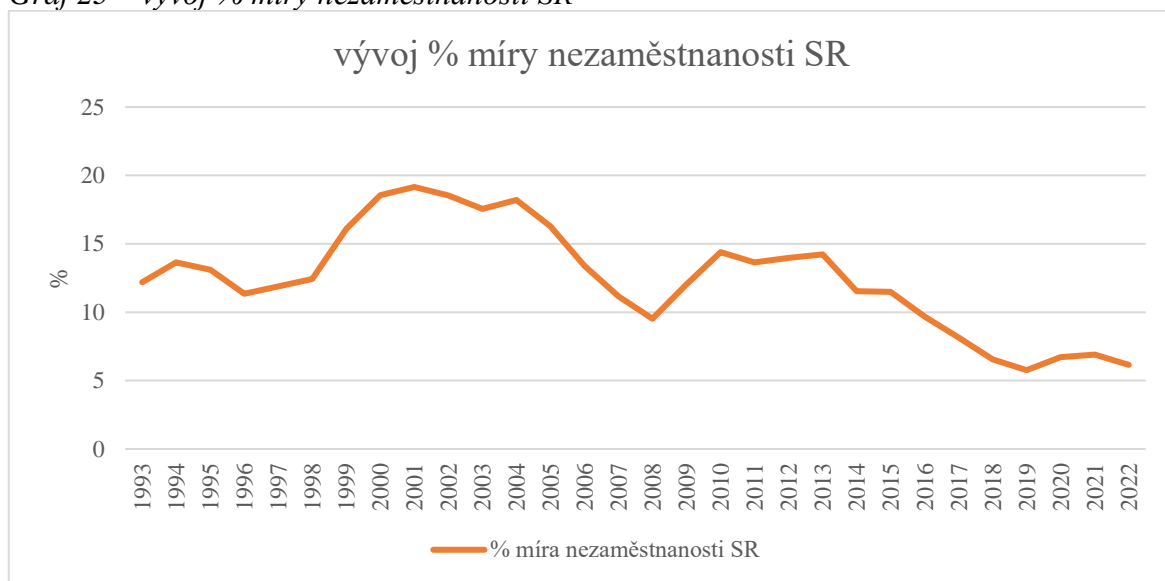
Graf 22 – vývoj % míry nezaměstnanosti ČR

Na grafu je roční hodnota nezaměstnanosti v % ČR. Procento vyjadřuje kolik % ekonomicky aktivních občanů je aktuálně nezaměstnaných. Česko dosahuje nejnižší hodnoty v roce 2019 v podobě 2,02 a nejvyšší hodnoty v roce 2000 8,76 %. Po celou dobu měření se míra nezaměstnanosti drží pod 9%. Dále došlo k velkému nárůstu míry nezaměstnanosti mezi lety 1997-2000, díky zkombinování problému privatizace a otevřeným trhem, který poukázal na neschopnost konkurence trhu, s měnovou krizí 1997.

4.2.5.2 Míra nezaměstnanosti SR

Graf 23 – vývoj % míry nezaměstnanosti SR

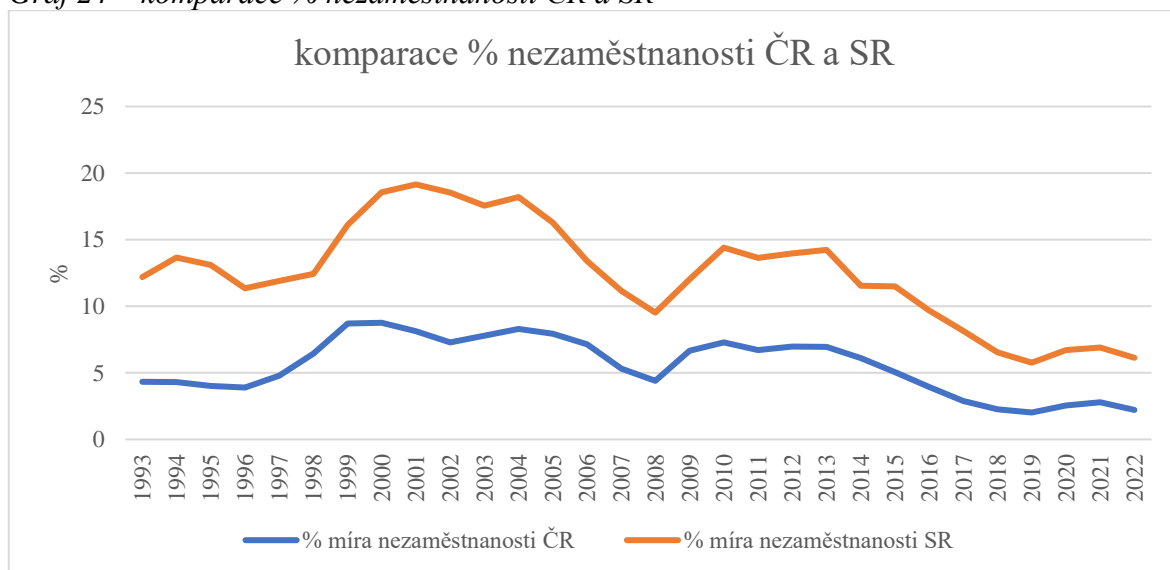

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Graf č. oznamuje roční hodnotu nezaměstnanosti v % SR. % vyjadřuje to samé jako graf předcházející. Slovensko dosahuje nejnížší míry inflace v roce 2019 v hodnotě 5,76 %. Nejvyšší míru naopak dosahuje v roce 2001 v hodnotě 19,15 %. Tato hodnota úzce souvisí s obdobím privatizace, kdy zároveň docházelo k přeměně průmyslového odvětví a došlo k liberalizaci trhu pár let předtím. Proto mnoho státní i privátních podniků nebylo konkurence schopné na otevřeném trhu a museli snížit činnost nebo dokonce i zkrachovaly.

4.2.5.3 Komparace mír nezaměstnaností

Graf 24 – komparace % nezaměstnanosti ČR a SR

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

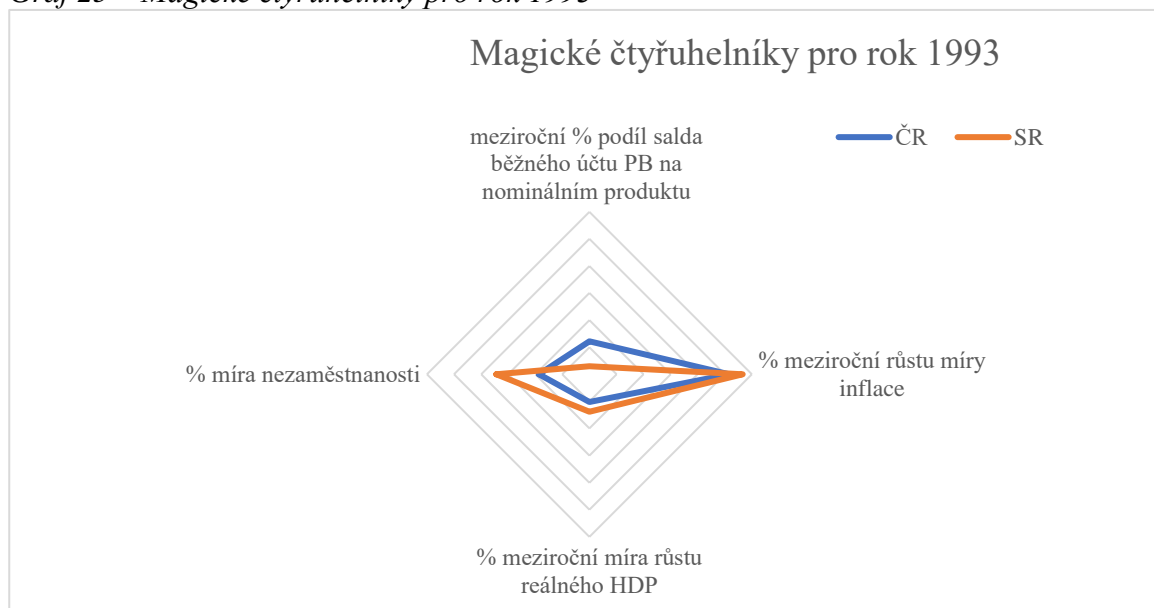
Graf znázorňuje roční % hodnotu nezaměstnanosti v komparaci Česka a Slovenska. Z grafu je zřejmé, že Česko má mnohem nižší hodnotu nezaměstnanosti po celou dobu

měření s tím, že Slovensko se velmi přiblížilo v roce 2018. Na grafu je vidět společná reakce na finanční krizi 2008-09 a zároveň obě země měly problémy s nárůstem míry nezaměstnanosti okolo roku 1999.

4.2.6 Magický čtyřúhelníky

4.2.6.1 Magické čtyřúhelníky pro rok 1993

Graf 25 – Magické čtyřúhelníky pro rok 1993

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na tomto grafu je znázorněny magické čtyřúhelníky ČR a SR při začátku měření, respektive v roce 1993. Kde je čisté porovnání výkonnosti makroekonomických agregátů. Pro vyhodnocení je použito vysvětlení z obrázku 1. Na základě obrázku lze říci, že Česko je silnější v meziročním % podílu salda běžného účtu na nominálním produktu a má i nižší % meziroční růst míry inflace. Slovensko je silnější pouze v % meziroční míře růstu reálného HDP. Česko je silnější ve 3 kategoriích.

4.2.6.1.1 Magické čtyřúhelníky pro rok 2022

Graf 26 – magické čtyřúhelníky pro rok 2022

Zdroj: vlastní zpracování, data: The world bank

Na tomto grafu jsou magické čtyřúhelníky Česka a Slovenska za poslední rok měření, respektive za rok 2022. Rozdíl je patrný, že Česko má oproti předchozímu grafu větší % růstu meziroční míry inflace. Na druhou stranu je Česko výkonnější v % meziročního růstu reálného HDP a je opět silnější ve 3 kategoriích.

5 Závěr

Teoretická část Bakalářské práce byla zaměřena na charakteristiku základních makroekonomických agregátů. Tyto makroekonomické ukazatele sloužili jako hlavní podklad pro vlastní práci. V této práci, která byla rozdělena na dvě části, byl v první části vysvětleno, co konkrétní vlivy znamenaly, jaký měly vliv na ČR a SR. Následně v druhé části této vlastní práce došlo k analýze makroekonomických indexů neboli byla využita data HDP, nezaměstnanosti, platební bilance a inflace. Sledovaná data byla od roku 1993, kdy vznikly obě tyto země do roku 2022, kdy se svět akorát vzpamatoval z poslední krize kvůli pandemii Covid-19. Dále během tohoto sledovaného období byl důležitý rok 1997, kdy Česko bylo zasaženo měnovou krizí, rok 2008 kvůli finanční globální krizi, rok 2011 pro Slovensko kvůli měnové krizi státu v Eurozóně.

Při těchto analýzách ve většině případů největší negativní hodnoty byly naměřeny při vzniku zemí nebo začátku měření v roce 1993. První analýza ve vlastní práci je zaměřena na HDP, kde byla analyzována hodnota růstu běžného i nominálního HDP společně s % meziroční mírou růstu. Analýza prokázala silnější růst Česka oproti Slovensku. Dalším agregátem bylo měření inflace, kde se prokázalo Česko jako silnější stát, ale rok 2022 zvládlo lépe Slovensko. Poté následovala analýza platební bilance, respektive meziročního vývoj salda běžného účtu jako % HDP ČR a SR. Zde se znovu prokazuje Česko jako silnější stát, díky obecně vyšším hodnotám. Poté následovala analýza čistého exportu, kde prokázalo, že Česko je dlouhodobě silnější. Pak byla analýza vývoje míry nezávislosti, kde Česko prokazuje špičkovou míru nezávislosti po celou dobu oproti Slovensku. Na základě těchto analýz byla provedena analýza magických čtyřúhelníků pro roky 1993 a 2022. Kde se potvrdilo, že Česko je silnější ekonomický stát.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Seznam knižních zdrojů

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-2473-669-3

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7179-861-3

JUREČKA, Václav a Martin MACHÁČEK. *Makroekonomie*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2023. ISBN 978-80-2713-635-3

MÁČE, Miroslav a Pavel ROUSEK. *Makroekonomie pro technické školy*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-2474-575-6.

MANDEL, Martin a Jaroslava DURČÁKOVÁ. *Mezinárodní finance a devizový trh*. Praha: Albatros Media a.s., 2016. ISBN: 978-80-7261-408-8

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie – základní kurz*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 978-80-8673-002-6

SOUKUP, Jindřich, Tomáš PAVELKA, Vít POŠTA a Pavel NESET. *Makroekonomie*. Praha: Albatros Media a.s., 2022. ISBN 978-80-7261-598-8

ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2020. ISBN 978-0-8833-026-4

6.2 Seznam elektronických zdrojů

17. listopad 1989. novinky.cz [online]. 2022 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/historie-17-listopad-17-listopad-den-boje-za-svobodu-a-demokracii-cesko-slavi-30-let-svobody-40303337>

1993: Rozpad Československa a vznik samostatné české diplomacie. Mzv.gov.cz [online]. 2005 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/historie_a_osobnosti_ceske_diplomacie/ministri_a_ministerstvo_v_historii/leden_1993_rozpad_ceskoslovenska_a_vznik.html

Cenový index. Partners.cz [online]. 2024 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.partners.cz/slovník-pojmu/cenovy-index-163/>

Current account balance (% of GDP) Dataworldbank.org [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/BN.CAB.XOKA.GD.ZS?end=2022&locations=SK-CZ&start=1993>

Dluhová krize v eurozóně cnb.cz [online]. 2013 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/.galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20130219_hradec_kralove.pdf

Dopady pandemie Covidu-19 v zemích hlavních obchodních partnerů ČR. Cnb.cz [online]. 2020 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Dopady-pandemie-covid-19-v-zemich-hlavnich-obchodnich-partneru-CR/>

Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR. Czso.cz [online]. 2011 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

Energetická dovozní závislost české republiky. Mpo.cz [online]. 2023 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/statistika/energeticke-bilance/energeticka-dovozni-zavislost-ceske-republiky--273309/>

Export of goods and services (current US\$) Dataworldbank.org [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.CD?end=2022&locations=SK-CZ&most_recent_value_desc=true&start=1992

Federální shromáždění ČSSR 1990-1992. psp.cz [online]. 1990 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t0087_01.htm

Finanční krize dorazila na Slovensko, lidé vybírali z fondů. Zahranicni.hn.cz <https://zahranicni.hn.cz/c1-29338050-slovaci-se-zacinaji-obavat-svetove-financni-krize>

GDP (constant 2015 US\$) Dataworldbank.org [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD?end=2022&locations=SK-CZ&most_recent_value_desc=true&start=1992

GDP (current US\$) Dataworldbank.org [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2022&locations=SK-CZ&most_recent_value_desc=true&start=1992

GDP growth (annual %) Dataworldbank.org [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2022&locations=SK-CZ&start=1993>

HDP. Csas.cz [online]. 2024 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/financni-slovník/hdp>

HDP Důchodová metoda. czso.cz [online]. 2024 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_duchodm

HDP Výdajová metoda. czso.cz [online]. 2024 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_vydaj

HDP výrobní metoda. czso.cz [online]. 2024 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_prod

Historie Evropské Unie. European-union-europa.eu[online]. 2024 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2000-09_cs

Import of goods and services (current US\$) Dataworldbank.org [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?end=2022&locations=SK-CZ&most_recent_value_desc=true&start=1992

Inflation, consumer prices (annual %) Dataworldbank.org [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?end=2022&locations=SK-CZ&most_recent_value_desc=true&start=1992

Inflation, GDP deflator (annual %) Dataworldbank.org [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.DEFL.KD.ZG?end=2022&locations=SK-CZ&most_recent_value_desc=true&start=1992

Inovacni politika. Europarl.eu [online]. 2023 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/67/inovacni-politika>

Odliv mozků dopadá i na Česko, svět IT zažívá obrodu a dokáže přilákat odborníky zpět. Podcasty.hn.cz [online]. 2021 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://podcasty.hn.cz/c1-66891740-odliv-mozku-dopada-i-na-cesko-svet-it-ale-zaziva-obrodu-a-dokaze-prilakat-odborniky-zpet>

Přímé zahraniční investice. Cnb.cz [online]. 2020 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/statistika/platbni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2020_CZ.pdf

Slovensko. Ecb.europa.eu [online]. 2024 [cit. 2024-03-03].
<https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/slovakia/html/index.cs.html>

Spotřební koš. Czso.cz [online]. 2024 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni_kos_archiv

Strategie vlády v boji proti korupci na období 2011 a 2012. mpsv.cz [online]. 2010 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/372765/Strategie_vlady_v_boji_proti_korupci_na_obdobi_let_2011_a_2012_-_puvodni_zneni.pdf/2e4a14ca-9a50-21e7-de08-de7ddf81d9ea

Unemployment, total (% of labor force). Dataworldbank.org [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z:

<https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2022&locations=SK-CZ&start=1992>

Vstup ČR do EU. Tvorimeevropu.cz [online]. 2009 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z:

<https://tvorimeevropu.cz/evropska-unie/cr-a-eu/vstup-cr-do-eu/>

Vývoj ekonomiky České republiky [online]. 2022 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/164606736/32019322q4a.pdf/688f664f-6de0-4baa-91f0-35dd07a0a3cf?version=1.1>

Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

6.3 Seznam obrázků

Obrázek 1 – magický čtyřúhelník.....13

6.4 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Složení spotřebního koše ČR.....17

Tabulka 2 – Platební bilance v horizontálním členění.....22

Tabulka 3 – investiční pozice ČR za rok 2021 (v mil. Kč).....23

6.5 Seznam grafů

Graf 1 – historie vývoje HDP ČR v běžných cenách.....29

Graf 2 – historie vývoje HDP ČR ve stálých cenách z roku 2015.....29

Graf 3 – Historie vývoje meziroční % změny reálného HDP ČR.....30

Graf 4 – Historie Vývoje HDP SR v běžných cenách.....30

Graf 5 – Historie vývoje HDP SR ve stálých cenách.....31

Graf 6 – historie vývoje meziroční % změny reálného HDP SR.....32

Graf 7 – Komparace vývoje HDP ČR a SR v běžných cenách.....32

Graf 8 – historie vývoje HDP ČR a SR ve stálých cenách.....33

Graf 9 – komparace vývoje % meziroční změny reálného HDP ČR a SR.....33

Graf 10 – vývoj meziroční míry inflace ČR v % na základě CPI.....34

Graf 11 – Vývoj meziroční % změny deflátoru HDP ČR.....35

Graf 12 – vývoj meziroční míry inflace SR v % na základě CPI.....35

Graf 13 – vývoj meziroční % změny deflátoru HDP SR.....36

Graf 14 – komparace meziročních % změn inflace na základě CPI.....37

Graf 15 – Komparace meziročních % změn deflátoru.....37

Graf 16 – meziroční vývoj salda běžného účtu jako % HDP ČR.....38

Graf 17 – meziroční vývoj salda běžného účtu jako % HDP SR.....39

Graf 18 – Komparace sald běžných účtů k HDP v % ČR a SR.....39

Graf 19 – Historie vývoje exportu a importu ČR.....40

Graf 20 – historie vývoje exportu a importu SR.....41

Graf 21 – komparace vývoje čistého exportu ČR a SR.....41

Graf 22 – vývoj % míry nezaměstnanosti ČR.....42

Graf 23 – vývoj % míry nezaměstnanosti SR.....43

Graf 24 – komparace % nezaměstnanosti ČR a SR.....43

Graf 25 – Magické čtyřúhelníky pro rok 1993.....44

Graf 26 – magické čtyřúhelníky pro rok 2022.....45

6.6 Seznam použitých zkratk

BP	Bakalářská práce
CPI	Index Spotřebitelských cen
ČNB	Česká národní banka
ČSFR	Československá Federální republika
ČR	Česká republika
ECOICOP	Evropská kvalifikace individuální spotřeby podle účele
EU	Evropská unie
ESA	Evropský systém národních účtů
HDP	Hrubý domácí produkt
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PB	Platební bilance
PPI	Index cen výrobců
PZI	Přímé zahraniční investice
SNA	Systém národních účtů
SR	Slovenská republika
USD	Americký dolar

